



LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA VALSTYBĖS INVESTICIJŲ NUOTEKŲ VALYMU PANAUDOJIMAS

2007 m. kovo 30 d. Nr. VA-2020-3-3
Vilnius

Auditas atliktas, vykdant
Valstybės kontrolės 2-ojo audito departamento direktorės Zitos Valatkienės
2006-02-02 pavedimą Nr. 2020-3

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:
Antanas Aliulis (grupės vadovas)
Valdemaras Bačiauskas
Albinas Borisevičius
Aleksandr Gaitanži

Auditas pradėtas 2006-02-20
Auditas baigtas 2007-03-30

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje www.vkontrole.lt

TURINYS

Santrauka	3
Įžanga	4
Audito apimtis ir procesas	8
Audito rezultatai	10
1. Vandens tvarkymo ūkio plėtra	10
2. Lėšų, numatytų vandens tvarkymo projektams, struktūra. Vandens tvarkymo projektų finansavimo šaltiniai	13
3. Vandens tvarkymo projektų fizinių ir finansinių rodiklių planavimas finansiniuose memorandumuose	15
4. Vandens tvarkymo projektų projektavimo darbų finansavimas	18
5. Sutarčių su rangovais pasirašymas ir vykdymas	19
6. Finansinių memorandumų pakeitimai	22
7. Funkcijų pasidalijimas tarp institucijų, vykdančių vandens tvarkymo investicinius projektus	26
7.1. APVA ir savivaldybių funkcijų pasiskirstymas	27
7.2. Institucijų, vykdančių upių baseinų projektus, funkcijų suderinimas	30
8. Paslaugų vandens ūkio investiciniams projektams vykdyti pirkimų organizavimas	32
8.1. Konkursų sąlygų sudarymas ir konkursų vykdymas	32
8.2. Viešojo pirkimo komisijų sudarymas	38
9. Projektinės dokumentacijos tvarkymas APVA	39
Apibendrinančios išvados	41
Rekomendacijos	43
Priedai	45

SANTRAUKA

Vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo sistema Lietuvoje neatitinka Europos Sąjungos reikalavimų. Lietuvoje kokybišku vandeniu aprūpinama tik apie 70 proc. gyventojų (ES – apie 90 proc.), kiti 30 proc. šalies gyventojų naudoja šachtinių šulinių vandenį, kurio kokybė dažnai neatitinka reikalavimų geriamajam vandeniui. Panaši padėtis ir tvarkant nuotekas, nes centralizuota jų surinkimo ir valymo paslauga naudojasi apie 66 proc. šalies gyventojų, o kaimuose – tik apie 30–40 proc. (ES – apie 80 proc.) gyventojų.

Valstybės kontrolė, atsižvelgdama į vandentvarkos problemų svarbą šaliai ir planuojamų investicijų dydį, į 2006 m. valstybinio veiklos audito programą įtraukė valstybės investicijų nuotekoms valyti panaudojimo auditą.

Audito tikslas – įsitikinti, ar investiciniai procesai organizuojami taip, kad laiku panaudojant skiriamas investicijas ir mažiausius išteklius būtų pasiekti Lietuvos tikslai ir įvykdyti ES reikalavimai vandentvarkos srityje, bei pateikti šių procesų gerinimo rekomendacijas.

Audito metu nustatėme, kad Lietuvos Respublikoje vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo plėtra iki 2005 m. buvo vykdoma be aiškiai nustatytos strategijos ir šios veiklos valstybinio valdymo bei reguliavimo pagrindų, o aplinkos ministro 2005-01-12 patvirtinta „Vandentvarkos ūkio (vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo) plėtros strategija“ neviseškai atitinka 2006-07-13 priimto Lietuvos Respublikos geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo įstatymo nuostatas, reglamentuojančias vandens tiekimo, nuotekų tvarkymo valdymą ir valstybinį reguliavimą.

Vėluojama įgyvendinti visus vandens tvarkymo projektus ir pasirašyti sutartis, todėl yra rizika, kad Lietuva nespės laiku atlikti projektuose numatytų darbų, netesės savo išipareigojimų vandens tvarkymo srityje. Be to EK nesutikus pakeisti Finansinių memorandumų, galima rizika prarasti dalį vandens projektams vykdyti skiriamų Sanglaudos fondo lėšų. Nėra patvirtintos, su EK suderintos tvarkos, kuri reglamentuotų, kaip, kokiais terminais ir kokie dokumentai turėtų būti pateikiami Europos Komisijai, prašant pratęsti Finansinio memorandumo galiojimo laiką.

Šiuo metu susiformavę vandens tvarkymo projektų valdymo principai neskatina savivaldybių efektyviau panaudoti savo išteklius ir galimybes vykdant projektus ir nedidina atsakomybės už jų vykdymo rezultatus. Savivaldybės neprivalo atsiskaityti Vyriausybei už joms priskirtų funkcijų vykdymą ir gautų valstybės biudžeto ir ES lėšų investicijų projektams panaudojimą.

Lietuvos Respublikos teisės aktuose nėra numatyto laikotarpio arba projekto etapo, kuriame turėtų būti sudarytos sutartys tarp APVA ir savivaldybių ir / arba vandens tvarkymo įmonių dėl užduočių ir atsakomybės pasiskirstymo. Šios sutartys sudaromos, kai projektai jau vykdomi, todėl projektų vykdymo ir koordinavimo funkcijos tarp institucijų nėra tinkamai ir laiku pasiskirstomos. Be to, sudarytose sutartyse neišsamiai aptarti iš investicijų sukurto turto ir nuosavybės bei įstatinio kapitalo pokyčių apskaitos, taip pat tarifų, atitinkančių principą „teršėjas moka“, klausimai ir įgyvendinimo problemos.

Lietuvos Respublikos Vyriausybei pasiūlėme parengti naują vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo strategiją, kad vandens tiekimas ir nuotekų tvarkymas būtų tolygiai vystomas, efektyviai valdomas ir kad ES lėšos vandens tvarkymo projektams būtų panaudojamos laiku, inicijuoti būtinus teisės aktų pakeitimus, kurie užtikrintų savivaldybėms priskirtos geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų surinkimo ir valymo organizavimo funkcijos efektyvesnę vykdymą, projektų galutinės naudos gavėjų (savivaldybių arba vandens tiekimo įmonių) funkcijų ir atsakomybės padidinimą bei aktyvesnę jų dalyvavimą vykdant ir finansuojant projektus.

Aplinkos ministerijai rekomendavome išanalizuoti vėlavimo, vykdant vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo projektus, priežastis ir nustatyti vandens tvarkymo projektų koordinavimo ir visų projektuose dalyvaujančių institucijų bendradarbiavimo principus bei patvirtinti tvarką, kuri užtikrintų efektyvų šių projektų valdymą ir suderintus institucijų veiksmus. Nustatyti ir suderinti su EK Finansinių memorandumų (EK sprendimų) pakeitimo tvarką, numatančią pakeitimo procedūras, jų pradžios terminus, parengti reikalingų dokumentų standartines formas ir jų pildymo instrukcijas.

Rekomendacijas pateikėme ir Aplinkos projektų valdymo agentūrai.

IŽANGA

Lietuvos Nacionalinėje darnaus vystymosi¹ ir Vandentvarkos ūkio (vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo) plėtros² strategijose nurodyta, kad vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo sistema Lietuvoje neatitinka Europos Sąjungos reikalavimų. Kokybišku vandeniu aprūpinama tik apie 70 proc. Lietuvos gyventojų (ES – apie 90 proc.), kiti 30 proc. gyventojų naudoja šachtinių šulinių vandenį, kurio kokybė dažnai neatitinka reikalavimų geriamajam vandeniui. Panaši padėtis ir tvarkant nuotekas, nes centralizuota jų surinkimo ir valymo paslauga naudojasi apie 66 proc. šalies gyventojų, o kaimuose – tik apie 30–40 proc. (ES – apie 80 proc.) gyventojų. 2003 m. Lietuvoje per

¹Nacionalinė darnaus vystymosi strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003-09-11 nutarimu Nr. 1160.

²Aplinkos ministro 2005-01-12 įsakymu Nr. D1-23 patvirtinta „Vandentvarkos ūkio (vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo) plėtros strategija“.

parą buvo sunaudojama vandens vidutiniškai 74 l (miestuose – 90–100 l, kaime – 50–60 l, ES – 150 l). Tai rodo, kad Lietuvoje vandens sektoriaus plėtra – netolygi, o vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo paslaugos siūlomos ne visiems gyventojams. Šiuo metu vandenį tiekia apie 700 vandens tiekėjų, kai kurie iš jų negali užtikrinti tinkamos vandens tiekimo ar nuotekų šalinimo paslaugų kokybės. Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės kainų komisijos duomenimis, Lietuvoje geriamojo vandens netektys tinkluose 2005 m. sudarė 31,4 proc., o patekę į nuotekų tinklus gruntiniai vandenys – 42,0 proc.

Siekiant pagerinti padėtį šioje srityje, svarbu išplėsti vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo paslaugas bei užtikrinti jų kokybę ir prieinamumą gyventojams. Svarbus ekonomikos plėtros veiksnys ir rodiklis – sunaudojamo vandens kiekis. Prognozuojama, kad iki 2025 m. požeminio vandens poreikis gali išaugti daugiau negu dvigubai, kartu padidės ir šalinamo vandens kiekis (žr. 2 išnašą).

Aplinkos ministerijos nuomone, bendras lėšų poreikis vandens ūkiui sutvarkyti (pervarkyti) yra apie 3,5 mlrd. Lt (apie 1 mlrd. EUR).

Lietuvos Respublikos ekonomika šiuo metu sparčiai auga, bet šalies ūkio plėtra neturi peržengti leistinų poveikio aplinkai ribų. Viena iš esminių šio poveikio dalių – vandens telkinių tarša. Jau 1992 metais Helsinkio konvencijos³ komisija sudarė Baltijos jūros regiono 132 „karštųjų taškų“, kuriuose vandens teršimo lygis viršijo nustatytas normas, sąrašą, iš jų 16 – Lietuvos Respublikoje.

Lietuva, tapdama ES nare, pasirašė stojimo į ES sutartį ir įsipareigojo sutvarkyti šalies vandens ūkį, kad jis atitiktų ES Bendrosios vandenių direktyvos⁴ ir kitų direktyvų, reglamentuojančių geriamojo vandens tiekimą ir nuotekų tvarkymą, reikalavimus. Šiose direktyvose nurodyta, kad iki 2007 m. gruodžio 31 d. nuotekos turi būti pradėtos valyti aglomeracijose, turinčiose daugiau nei 10 000 ar daugiau GE⁵, iki 2009 m. gruodžio 31 d. – aglomeracijose, turinčiose nuo 2 000 iki 10 000 GE, be to, aglomeracijose, turinčiose daugiau kaip 2 000 GE – iki 2009 m. gruodžio 31 d. turi būti įdiegta nuotekų surinkimo sistema.

Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo projektai Lietuvoje pradėti vykdyti prieš 10–15 metų. Iki 2006 m. pabaigos pagal pasirašytus finansinius memorandumus vandentvarkos projektams finansuoti buvo vykdoma 16 vandens tvarkymo projektų, kurių vertė – 445,9 mln. EUR (du finansiniai memorandumai baseinų projektams „Ventos – Lielupės“ ir „Neries baseino Vilniaus miesto ir rajono dalims“ pasirašyti 2006 m. II pusmetyje).

³1992 m. Helsinkio konvencija dėl Baltijos jūros baseino jūrinės aplinkos apsaugos.

⁴2000-10-23 patvirtinta Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus.

⁵GE – gyventojų ekvivalentas. Tai priimtas biologiškai skaidomų organinių teršalų kiekis, išreikštas biocheminiu deguonies sunaudojimu per 5 dienas, sąlygiškai atitinkantis vienam gyventojui per parą tenkantį teršalų kiekį (60 g per dieną).

Šiomis investicijomis turi būti pasiekti tikslai, svarbūs gyventojų sveikatai ir aplinkos saugumui: sumažinta tarša, patenkanti į upių baseinus, su buitinėmis ir pramoninėmis nuotekomis iš miestų ir gyvenviečių; sumažinta dirvožemio ir gruntinio vandens tarša bei požeminio vandens išteklių taršos rizika, išplėstas centralizuotai vandentvarkos paslaugas gaunančių gyventojų skaičius ir pagerinta teikiamų paslaugų kokybė.

Valstybės kontrolė, atsižvelgdama į vandentvarkos problemų svarbą šaliai ir planuojamų investicijų dydį, į 2006 m. valstybinio veiklos audito programą įtraukė valstybės investicijų nuotekoms valyti panaudojimo auditą. Šį auditą 2006-02-20 pavedimu Nr. 2020-3 pavesta atlikti 2-ojo audito departamento vyriausiajam valstybiniam auditoriui Antanui Aliuliui ir vyresniesiems valstybiniam auditoriams Valdemarui Bačiauskui, Albinui Borisevičiui ir Aleksandr Gaitanži.

Ataskaitoje vartojamų sąvokų paaiškinimas:

Aplinkos apsauga – aplinkos saugojimas nuo fizinio, cheminio, biologinio ar kitokio neigiamo poveikio ar padarinių, atsirandančių įgyvendinant planus ir programas, vykdančią ūkinę veiklą ar naudojant gamtos išteklius.

APVA Procedūrų vadovas – APVA direktoriaus patvirtintas dokumentas, reglamentuojantis šios organizacijos veiklą.

Baseininis valdymas – upių baseinų vandens tvarkymo valdymas.

Finansinis memorandumas (sprendimas) – Lietuvos Respublikos ir Europos Komisijos pasirašytas dokumentas, kuriame numatyti ES ir Lietuvos įsipareigojimai vykdančiam vandens tvarkymo projektui.

Galimybių studijos (vandens tvarkymo) – pirminiai preliminarūs vandens tvarkymo projektai.

Galutinis naudos gavėjas – Sanglaudos fondo strategijoje nurodyta įmonė, įstaiga ar organizacija, kaip užsakovas vykdančiam projektui, kuriam skirta Sanglaudos fondo lėšų, ir atliekanti kitas įgyvendinančiosios institucijos perduotas jai funkcijas.

GE – gyventojų ekvivalentas. Biologiškai skaidomų organinių teršalų kiekis, išreikštas biocheminiu deguonies sunaudojimu per 5 dienas, sąlygiškai atitinkantis vienam gyventojui per parą tenkanti teršalų kiekį (60 g per dieną).

Helsinkio konvencija – 1992 m. pasirašyta konvencija dėl Baltijos jūros baseino jūrinės aplinkos apsaugos.

„Karštieji taškai“ – objektai, kuriuose viršijamos aplinkos taršos normos.

Nuotekos – buityje, ūkio ar gamybinėje veikloje naudotas arba perteklinis (kritulių, paviršinis, drenažinis ir pan.) vanduo, kurį jo turėtojas, naudodamasis nuotekų tvarkymo

infrastruktūra, išleidžia į gamtinę aplinką arba kitiems asmenims priklausančią nuotekų tvarkymo infrastruktūrą.

Nuotekų šalinimas – nuotekų tvarkymas ir šalinimas į gamtinę aplinką, naudojant nuosavybės teise ar kitais teisėtais pagrindais valdomą nuotekų tvarkymo infrastruktūrą.

Nuotekų tvarkymas – nuotekų surinkimas, transportavimas, valymas, apskaita, tyrimas, išleidimas į aplinką ir valymo metu susidariusio dumblo ir kitų atliekų tvarkymas.

Nuotekų valymo įrenginys (NVI) – įranga, skirta nuotekoms valyti.

Sanglaudos fondas – ES 1994 metais įkurtas fondas, kurio tikslas – prisidėti prie ES ekonominės ir socialinės sanglaudos stiprinimo ir regioninių skirtumų mažinimo. Šio fondo finansuojami ne mažesni kaip 10 mln. EUR vertės transporto ir aplinkosaugos infrastruktūros plėtros projektai šalims, kurių BVP mažesnis negu 90 proc. ES vidurkio. Parama skiriama projektams, juos individualiai suderinus su Europos Komisija.

Tinkamos lėšos – lėšos, kurios naudojamos iš anksto suderintų ir Finansiniu memorandumu patvirtintų projektų priemonėms vykdyti per nustatytą memorandumė laikotarpį. Įvykdžius atitinkamus darbus, pinigai pervedami Lietuvai.

Netinkamos lėšos – lėšos, kurios naudojamos iš anksto nesuderintų ir Finansiniu memorandumu nepatvirtintų projektų priemonėms vykdyti, arba numatytos, bet neįvykdytos per nustatytą memorandumė laikotarpį. Tokios lėšos iš ES Lietuvai nekompensuojamos.

Upės baseinas – žemės plotas, iš kurio paviršinis vanduo upėmis ir pratekamais ežerais nuteka į jūrą vienos upės žiotimis.

Upių baseinų projektas – vandens tvarkymo projektas, įgyvendinamas įstatymo numatyta tvarka nustatytame vandens apsaugos ir valdymo teritoriniame vienetė, t. y. vienos ar kitos upės baseine kartu su visais susijusiais požeminiais vandens telkiniais ir tarpiniais bei pakrančių vandenimis keliose esančiose savivaldybėse.

Vandens tiekėjas – juridinis asmuo arba užsienio valstybės juridinio asmens filialas, įregistruotas Lietuvos Respublikoje, įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka įgijęs teisę vykdyti geriamojo vandens tiekimą ir (arba) teikti nuotekų tvarkymo paslaugas.

Ataskaitoje vartojamų sutrumpinimų paaiškinimas:

AAA – Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Aplinkos apsaugos agentūra.

Aplinkos ministerija (AM) – Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija.

APVA (Agentūra) – Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūra.

ES – Europos Sąjunga

Europos Komisija (EK) – politiškai nepriklausoma, Europos Sąjungai atstovaujanti ir jos Tarybos sprendimus vykdanči institucija.

EK Delegacija – EK institucija, prižiūrinti, kaip naudojamos ES lėšos.

Finansų ministerija (FM) – Lietuvos Respublikos finansų ministerija.

ISPA – pasirengimo narystei ES struktūrinės politikos instrumentas.

Projektas – vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo plėtros, statybos ir rekonstrukcijos (vandens tvarkymo) projektas.

Vyriausybė – Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

AUDITO APIMTIS IR PROCESAS

Audito objektas – valstybės investicijų nuotekoms valyti panaudojimas. Dauguma Finansinių memorandumų dėl vandens tvarkymo projektų, be nuotekų valymo įrenginių projektavimo ir statybos, numato vandens tiekimo bei nuotekų šalinimo tinklų išplėtimo ar rekonstrukcijos darbus. Todėl audito metu nagrinėjome ne tik nuotekų valymo įrenginių projektavimą ir statybą, bet ir vandens tiekimo bei nuotekų šalinimo tinklų kūrimo klausimus.

Audito subjektas – Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, vykdanči aplinkos valdymą ir valstybinį gamtos išteklių reguliavimą. Ministerija yra vykdomosios valdžios institucija, vykdanči įstatymų ir kitų teisės aktų jai pavestas funkcijas ir įgyvendinanti aplinkos apsaugos, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos, gamtos ir rekreacinių išteklių naudojimo, poveikio aplinkai vertinimo valstybės politiką. Ministerijai numatytas teisės aktų, nustatančių geriamojo vandens išgavimo ir nuotekų tvarkymo aplinkosaugos reikalavimus, tvirtinimas neperžengiant kompetencijos ribų ir šių reikalavimų įgyvendinimo kontrolė. Vadovaudamasi ES Sanglaudos fondo paramos administravimo Lietuvoje tvarka, ministerija atlieka aplinkos apsaugos sektoriaus tarpinės institucijos funkcijas, ji yra atsakinga už projektų planavimą, koordinuoja projektų rengimą ir kokybės užtikrinimą.

Papildomas audito subjektas – Aplinkos projektų valdymo agentūra (toliau – APVA arba Agentūra) – projektus įgyvendinančioji institucija, kuri yra atsakinga už konkursų skelbimą, vertinimą ir sutarčių pasirašymą.

Audito tikslas – įsitikinti, ar investiciniai procesai organizuojami taip, kad laiku panaudojant skiriamas investicijas ir mažiausius išteklius būtų pasiekti Lietuvos tikslai ir įvykdyti ES reikalavimai vandentvarkos srityje, ir pateikti šių procesų gerinimo rekomendacijas.

Vertinimo kriterijai. Atsižvelgiant į šio audito tikslą ir į vandentvarkos projektų įgyvendinimo aplinką, visa pagrindinio audito metu surinkta informacija buvo vertinama pagal šiuos kriterijus:

- Investicijų vandens tvarkymo projektams struktūra ir lėšų panaudojimas;
- vandens tvarkymo projektų vykdymo būklė;
- „Karštųjų taškų“ likvidavimas;
- vandens tvarkymo projektų suderinamumas su baseininio valdymo principais.

Audito procesas

Audito darbo metodai. Atlikdami auditą, duomenis ir informaciją raštu, elektroniniu paštu ar bendraudami su atitinkamų institucijų darbuotojais rinkome iš: Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos, APVA, kai kurių savivaldybių ir vandens tiekimo įmonių. Vadovaudamiesi APVA duomenimis ir išanalizavę 14 šiuo metu vykdomų vandens tvarkymo projektų, išsamiau nagrinėti pasirinkome penkis, kurių svarba, vykdymo eiga ir būklė išsiskiria iš kitų projektų visumos (1 lentelė).

1 lentelė. Nagrinėti pasirinkti projektai ir atrankos priežastys

Eil. Nr.	Projekto numeris	Atrankos priežastys
1.	2000/LT/16/P/PE/001 Vilnius	Vienas iš pirmųjų stambių vandens tvarkymo projektų (43,3 mln. EUR vertės), dėl kurio vykdymo nesklaidumų Lietuvos Respublika turėjo prašyti Finansinio memorandumo fizinių, finansinių rodiklių ir įvykdymo laiko pakeitimų.
2.	2000/LT/16/P/PE/002 Druskininkai	Baigiamas įgyvendinti projektas, dėl kurio vykdymo ES taikė sankcijas.
3.	2001/LT/16/P/PE/006 Neringa	Vėluojamas vykdyti projektas, įgyvendinamas trijose Neringos savivaldybės dalyse.
4.	2001/LT/16/P/PE/007 Kaunas	Stambus (31,9 mln. EUR) vieno iš Lietuvos Respublikos „karštųjų taškų“ projektas, kurį vykdyti vėluojama daugiau kaip 3 metus.
5.	2004/LT/16/C/PE/002 Nemuno vidurupis	Vienas didžiausių ir pirmųjų upių baseinų projektų, pradėtas Lietuvai įstojus į ES, todėl vykdomas pagal Sanglaudos fondo taisykles, numatančias didesnę Lietuvos Respublikos institucijų atsakomybę.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Nagrinėjome 2003–2006 m. pirmojo pusmečio visų 14 vandens tvarkymo projektų būklę ir kai kuriuos vandens tvarkymo projektų sistemų įgyvendinimo aspektus.

Atlikdami šį auditą darėme prielaidą, kad visi auditui pateikti dokumentai yra išsamūs ir galutiniai, o dokumentų kopijos tiksliai atitinka originalus.

AUDITO REZULTATAI

1. Vandens tvarkymo ūkio plėtra

Lietuvos Respublikos Seimas 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. 1187 „Dėl Valstybės ilgalaikės raidos strategijos“ vandenų apsaugos srityje numatė: „...mažinti vandenų taršą buitiniams ir gamybinėms nuotekomis, gerinti geriamojo vandens kokybę...“. Lietuvos Respublikos Vyriausybės „Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje“ pažymima, kad didelė dalis vandens tiekimo ar nuotekų valymo infrastruktūros yra pasenusi, nurodomos galimybės, naudojantis ES lėšomis, ją atnaujinti ir įgyvendinti ES vandens apsaugos politiką reglamentuojančių direktyvų reikalavimus. Nurodoma, kad laiku ir tinkamai to nepadarius, gali padidėti tarša, grėsmė gyventojų sveikatai, o smarkiai išaugusios vandens paslaugų kainos gali stabdyti vandens naudojimą buitiniams reikmėms.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1997 m. spalio 23 d. patvirtino Lietuvos Respublikos miestų ir miestelių vandentvarkos ūkio plėtojimo pagrindines kryptis⁶. Lietuvos Respublikos statybos ir urbanistikos ministerijos funkcijas perdavus Aplinkos ministerijai ir keičiantis vandens ūkio teisei aplinkai, valdymo ir finansavimo situacijai (pvz., Lietuvai skirtos ISPA ir Sanglaudos fondo lėšos), šis nutarimas nebuvo keičiamas ar koreguojamas. Viena iš šio nutarimo krypčių – numatyta inicijuoti geriamojo vandens įstatymo projekto svarstymą.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001–2004 metų programos įgyvendinimo priemonių planą⁷, kuriuo pavedė Aplinkos ministerijai parengti vandens tvarkymo ūkio (vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo) plėtros strategiją.

Aplinkos ministras 2005 m. sausio 12 d. įsakymu Nr. D1-23 patvirtino vandentvarkos ūkio (vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo) plėtros strategiją (toliau – strategija). Jos tikslas – „...nustatyti ilgalaikius vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų politikos formavimo tikslus ir prioritetus, pagal kuriuos būtų rengiami ir tobulinami vandentvarkos veiklą reguliuojantys teisės aktai, infrastruktūros atnaujinimo bei plėtros programos priemonės ...“

Pastebėjimas

Atkreiptinas dėmesys, kad iki šio dokumento priėmimo šalyje nebuvo vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo reglamentavimą apibendrinančio dokumento, atspindinčio vandens ūkio teisinės aplinkos, valdymo ir finansavimo situacijos pasikeitimą Lietuvoje.

⁶Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997-10-23 nutarimas Nr. 1167 „Dėl Lietuvos Respublikos miestų ir miestelių vandentvarkos ūkio plėtojimo pagrindinių krypčių“.

⁷Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-10-04 nutarimas Nr. 1196 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-2004 metų programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“.

Strategijoje pateikiama vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo būklės stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė, numatyta vandens ūkio raidos vizija, strategijos tikslas bei uždaviniai ir priemonės jiems pasiekti. Minėtoje strategijoje pateikiamos gairės Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymui priimti. Uždaviniams įgyvendinti numatytas priemones pavesta vykdyti Aplinkos ministerijos Komunalinio ūkio departamentui. Numatytas strategijos nuostatų įgyvendinimo laikotarpis – iki 2010 m.

Lietuvos Respublikos Seimas 2006 m. liepos 13 d. priėmė Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymą, kuris įsigaliojo nuo 2007 m. sausio 1 d. (išskyrus 15 str. 2, 6 ir 7 dalis, kurios įsigalios 2008 m. liepos 1 d.). Įstatymo tikslas – užtikrinti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo ūkio nenutrūkstamą funkcionavimą, taip pat visuomenės poreikius atitinkančią plėtrą. Įstatymas reglamentuoja vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo valstybinio valdymo ir reguliavimo tikslus, priemones, vandens tiekėjų ir abonentų (vartotojų) teisinius santykius.

Kaip minėta, Aplinkos ministro patvirtintos Strategijos tikslas yra „...nustatyti ilgalaikius vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų politikos formavimo tikslus ir prioritetus, pagal kuriuos būtų rengiami ir tobulinami vandentvarkos veiklą reguliuojantys teisės aktai ir infrastruktūros atnaujinimo bei plėtros programos priemonės ...“, nors pagal Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatyme numatytą institucijų kompetenciją – Vyriausybė pagal savo kompetenciją formuoja ir įgyvendina vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo politiką.

Aplinkos ministerijos parengta ir patvirtinta Strategija nevisiškai atitinka vėliau priimto įstatymo nuostatas dėl institucijų kompetencijos pasiskirstymo, valdant ir reguliuojant vandens tiekimą ir nuotekų tvarkymą. Strategijoje nebuvo numatyta, kokį vaidmenį atliks Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Sveikatos apsaugos ministerija, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, Nacionalinė vartotojų teisių apsaugos taryba prie Teisingumo ministerijos. Strategijoje nebuvo konkrečiai apibrėžtos apskričių administracijų ir savivaldybių funkcijos ir atsakomybė, nenumatyta, kas turėtų rengti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtimo planus bei vandens tiekėjų licencijavimo tvarką ir kvalifikacinius reikalavimus.

Mūsų nuomone, didelio masto vandens tvarkymo projektų vykdymo efektyvumą bus galima padidinti, projektus savivaldybių teritorijose įgyvendinant kompleksiskai ir suderinant su vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planais. Šių planų sudarymas numatytas Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo 11 ir 14 straipsniuose, savivaldybės juos turi parengti iki 2008-06-30. Įstatyme taip pat numatyta, kad savivaldybės rengia minėtus planus, vadovaudamosi Teritorijų planavimo įstatymu ir aplinkos ministro nustatytais vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planų rengimo taisyklėmis, kurias aplinkos ministras patvirtino 2006-12-29 įsakymu Nr. D1-636.

Vandens ir nuotekų tvarkymo projektų vykdymas yra susijęs su kai kurių Helsinkio konvencijos dėl Baltijos jūros baseino jūrinės aplinkos apsaugos nuostatų įgyvendinimu. Bendromis pastangomis mažinti Baltijos taršą ir išsaugoti jūrą – vienas pagrindinių Helsinkio konvenciją pasirašiusių valstybių tikslų. Lietuva Helsinkio konvenciją ratifikavo 1997 m. vasario 25 d. (Žin., 1997, Nr. 21-499). Konvencijos įgyvendinimą koordinuoja Helsinkio komisija. Ši komisija 1992 metais sudarė didžiausių Baltijos jūros teršėjų sąrašą, į kurį buvo įtraukti 132 teršėjai, iš jų Lietuvoje užfiksuota 16 tokių taršos vietų, vadinamųjų „karštųjų taškų“. Lietuva 2005–2006 m. likvidavo aštuonis, o iš likusių aštuonių taškų – keturi „karštieji taškai“ (Kaune, Kėdainiuose, Neringoje ir Panevėžyje) gali būti likviduoti, įgyvendinus atitinkamus vandentvarkos projektus, finansuojamus ES Sanglaudos fondo lėšomis (2 lentelė).

2 lentelė. Lietuvoje galiojantys „Karštieji taškai“

Eil. Nr.	Taško numeris ir vietovė	„Karštojo taško“ statusas	Projektų finansavimo šaltiniai	Pastabos
1.	60 Nevėžio upė	Galiojantis		Pagrindinis teršėjas – žemės ūkio subjektai.
2.	62 Lietuvos jūros pakrantė	Galiojantis		Pagrindinis teršėjas – Mažeikių naftos terminalas.
3.	65 Palanga	Galiojantis		Pagrindinis teršėjas – komunalinio ūkio subjektai. Nemuno žemupio projektas pradėtas vykdyti.
4.	54 Kėdainiai	Galiojantis		Pagrindinis teršėjas – chemijos pramonės įmonės.
5.	51 Kaunas	Galiojantis	Finansuojamas Sanglaudos fondo lėšomis	Pagrindiniai teršėjai – komunalinio ūkio subjektai ir pramonės įmonės. Yra pertvarkyti mechaniniai valymo įrenginiai, tačiau vėluojama vykdyti vandens tvarkymo projektą.
6.	53 Kėdainiai	Galiojantis	Finansuojamas Sanglaudos fondo lėšomis	Pagrindinis teršėjas – komunalinio ūkio subjektai. Vėluojama vykdyti vandens ir nuotekų tvarkymo projektą.
7.	55 Panevėžys	Galiojantis	Finansuojamas Sanglaudos fondo lėšomis	Pagrindiniai teršėjai – komunalinio ūkio subjektai ir pramonės įmonės. Yra pertvarkyti mechaniniai valymo įrenginiai, pradedama biologinių įrenginių statyba.
8.	66 Lietuvos / Rusijos Kuršių marių pakrantė	Galiojantis	Iš dalies finansuojamas Sanglaudos fondo lėšomis	Pagrindinis teršėjas – žemės ir komunalinio ūkio subjektai. Vėluojama vykdyti Neringos vandens ir nuotekų tvarkymo projektą.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal <http://www.helcom.fi>.

Atlikdami auditą nustatėme, kad Kauno, Kėdainių, Neringos ir Panevėžio projektus vykdyti vėluojama. 2005 m. duomenimis, į Nemuno baseiną, kartu ir į Baltijos jūrą, viršijus nustatytus normatyvus šiose vietovėse, per metus papildomai pateko apie 546 t bendrojo azoto ir 20 t fosforo.

Pažymėtina, kad aplinkos ministro patvirtintoje Vandens tvarkymo ūkio plėtros strategijoje nenumatytas uždavinys ir priemonės, kaip ir kada turi būti likviduoti likusieji aštuoni „karštieji taškai“ ir sumažinta Baltijos jūros tarša. Mes manome, kad toks uždavinys ir priemonės turėtų būti

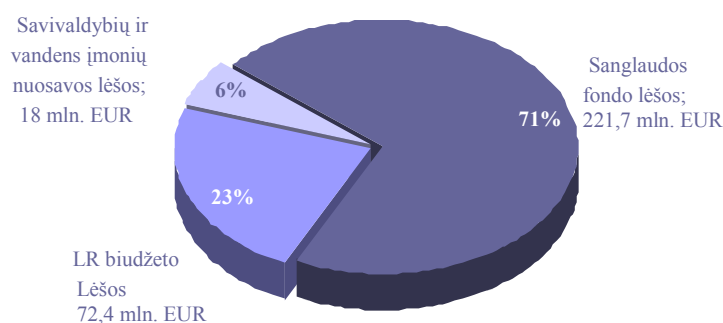
numatyti, nors, Aplinkos ministerijos nuomone, „karštųjų taškų“ sąrašo reikšmės nereikėtų pernelyg absoliutinti, nes „...pats HELCOM⁸ neturi pakankamai aiškių kriterijų, kuriais remiantis „karštuosius taškus“ būtų galima laikyti likviduotais. Kita vertus, šalys, kuriose tie taškai buvo identifikuoti, ypač rytinėje Baltijos pakrantėje, nebuvo suinteresuotos juos iš sąrašo išbraukti, nes jei taškas vis dar yra, tai buvo didesnė tikimybė gauti donorų paramą, o ne finansuoti ką nors patiems“.

2. Lėšų, numatytų vandens tvarkymo projektams, struktūra. Vandens tvarkymo projektų finansavimo šaltiniai

Lietuvoje šiuo metu vykdoma 16 vandentvarkos projektų, kurių bendra vertė – 445,9 mln. EUR, iš jų tinkamos finansuoti išlaidos – 384,2 mln. EUR. Audito metu buvo vykdoma 14 vandens tvarkymo projektų ir teikiamos jų vykdymo ataskaitos. Bendra šių projektų vertė, numatyta Finansiniuose memorandumuose, – 361,0 mln. EUR, iš jų tinkamos finansuoti išlaidos – 312,1 mln. EUR. Lėšas, panaudotas memorandumuose nenumatytoms priemonėms, tarp jų ir PVM išlaidas, EK laiko netinkamomis ir jų nefinansuoja. Todėl toliau ataskaitoje nagrinėsime tik tinkamas išlaidas.

Atlikdami auditą nustatėme, jog, 2006 m. liepos 1 d. duomenimis, minėtiems keturiolikai vandens tvarkymo projektų tinkamoms išlaidoms finansuoti EK iš Sanglaudos fondo skyrė 221,7 mln. EUR, arba 71 proc., visų numatytų lėšų, Lietuvos institucijos – 90,4 mln. EUR, arba 29 proc. (1 pav. ir 1 priedas):

1 pav. Numatyti vandens tvarkymo projektų tinkamų lėšų finansavimo šaltiniai



Šaltinis – Valstybės kontrolė

⁸ HELCOM – Helsinkio konvencijos dėl Baltijos jūros aplinkos apsaugos komisija.

Pažymėtina, jog projektams, pasirašytiems 2000–2002 m. laikotarpiu, EK numatė finansuoti mažesnę lėšų dalį negu vidutiniškai (71 proc.), pvz., Vilniaus projektui – 50 proc., Neringos – 47 proc., Kėdainių – 65 proc., Mažeikių – 50 proc., Druskininkų – 65 proc. Pasirašytiems 2004–2005 m. Nemuno vidurupio, žemupio, aukštupio ir Neris baseinų projektams numatoma skirti didesnę dalį – apie 80 proc. išlaidų (1 priedas).

APVA paaiškinimu, projektų finansavimo iš ES lėšų pasikeitimas susijęs su tuo, kad jų įgyvendinimas prasidėjo mažesnėse aglomeracijose, kurias aptarnaujančios vandens tiekimo įmonės turi mažesnes galimybes prisidėti prie projektų įgyvendinimo finansavimo.

Nacionalinių institucijų lėšas kiekvienam projektui paskirsto Finansų ministerija, suderinusi su Aplinkos ministerija, APVA ir savivaldybėmis.

Atkreiptinas dėmesys, kad visų šių 14 projektų galutiniai naudos gavėjai yra savivaldybės arba joms priklausančios vandens tvarkymo įmonės, eksploatuosiančios pastatytus įrenginius. Tačiau Finansiniuose memorandumuose numatyta iš dalies maža savivaldybių ir vandens tiekimo įmonių finansuojama lėšų dalis (tai sudaro apie 6 proc. 14 vykdomų projektų tinkamų lėšų), nors Vietos savivaldos įstatymo 7 str. 16 d. nurodyta, jog šilumos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų surinkimo ir valymo organizavimas yra priskirtoji (ribotai savarankiška) savivaldybių funkcija.

Mūsų nuomone, tokia situacija, kai Lietuvos Respublikai tenka visa atsakomybė dėl vandens projektų vykdymo ir pagrindinė lėšų dalis yra skiriama iš Lietuvos Respublikos biudžeto, o savivaldybės, vykdydamos joms priskirtą funkciją, investuoja tik nežymią dalį savo lėšų, neskatina savivaldybių efektyviau panaudoti savo išteklius ir galimybes vykdant projektus ir nedidina jų atsakomybės už projektų vykdymo rezultatus.

Išvada:

2.1. Pagrindiniai vandens tvarkymo projektų naudos gavėjai yra savivaldybės, kurių indėlis, finansuojant 14 projektų, yra apie 6 proc. visiems projektams numatytų tinkamų finansuoti lėšų. Tokia padėtis neskatina savivaldybių plačiau panaudoti savo išteklius ir galimybes, vykdant projektus, ir nedidina jų atsakomybės už projektų vykdymo rezultatus.

3. Vandens tvarkymo projektų fizinių ir finansinių rodiklių planavimas Finansiniuose memorandumuose

Šalyje vykdomų vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo projektų įvykdymo terminai, fiziniai ir finansiniai rodikliai buvo nustatyti pagal AM užsakymu atliktas Galimybių studijas. Pažymėtina, jog Lietuvos Respublikos teisės aktai nereglamentuoja tokių studijų rengimo. Galimybių studijų rengėjai paprastai nedalyvauja toliau įgyvendinant projektus ir nėra atsakingi už studijose pateiktus rodiklius.

Aplinkos ministerija nurodė, kad, rengiant Galimybių studijas, buvo siekiama nustatyti investicines apimtis, sudaryti investicijų grafiką ir pagal šiuos duomenis parengti paraiškas finansavimui iš ISPA, o vėliau iš Sanglaudos fondų gauti. Toks būdas, ministerijos duomenimis, buvo pasirinktas, nes daugumai vandentvarkos objektų reikėjo parengti planavimo dokumentus. Todėl, jei paraiškos finansavimui gauti būtų rengtos remiantis planavimo dokumentais ir techniniais projektais, finansiniai memorandumai būtų pasirašyti vėliau ir būtų kilusi rizika nepasinaudoti Lietuvai skirtomis ISPA ir Sanglaudos fondų lėšomis.

Lietuvai įstojus į ES, ISPA projektai buvo pertvarkyti į Sanglaudos fondo projektus, o pasikeitusios projektų įgyvendinimo ir valdymo taisyklės numatė didesnę Lietuvos atsakomybę už projektų įgyvendinimo rezultatus. Nuo atskirų miestų projektų (Vilniaus, Kauno, Jonavos, Neringos, Kėdainių, Druskininkų, Radviliškio, Mažeikių, Plungės, Klaipėdos) buvo pereita prie daug sudėtingesnių – upių baseinų projektų (Nemuno aukštupio, vidurupio ir žemupio, Neris ir Ventos–Lielupės), t. y. projektų, apimančių kelių apskričių, kelių ar keliolikos savivaldybių teritorijas. Atsirado būtinybė ne tik suprojektuoti, pastatyti, suderinti vandens tiekimo ar valymo įrenginius, bet ir kurti valdymo sistemas, suderintas su skirtingomis taisyklėmis ir reikalavimais. Tuo pačiu metu reikėjo kurti įstatymus ir derinti institucijų veiksmus. Visus šiuos sudėtingus dalykus buvo būtina atlikti per labai trumpą laiką, todėl, atsiradus dideliems finansiniams ištekliams, reikėjo sukurti juos atitinkančius medžiaginius ir žmogiškuosius išteklius.

Galimybių studijose paprastai buvo nagrinėjami keli projekto atlikimo būdai, parenkamos vietos ir pasirenkamas tam tikras projekto įgyvendinimo variantas, nustatomi apytiksliai fiziniai rodikliai bei galimos išlaidos. Tačiau neatliekama išsamių geologinių tyrinėjimų ir tik iš dalies atsižvelgiama į teritorijos reljefą (1 pavyzdys), todėl pradėjus projektuoti arba jau pradėjus statybas,

1 pavyzdys

Rengiant Neringos projekto Galimybių studiją, nebuvo atlikti geologiniai tyrimai. Pasirašius sutartį su rangovu, paaiškėjo, kad reikalingi visiškai kitokie projekto techniniai sprendimai, padidinantis darbų kainas.

paaiškėdavo, kad reikia keisti Galimybių studijose numatytus ir Finansiniuose memorandumuose patvirtintus fizinius rodiklius; pvz., vandens tiekimo ir nuotekų

šalinimo tinklų ilgį, siurblių skaičių, valymo įrenginių ar kitų įrenginių galingumą (3 lentelė).

3 lentelė. Nemuno vidurupio baseino ir Vilniaus projektų Galimybių studijų (Finansinių memorandumų) bei projektuotojų siūlymų fizinių rodiklių skirtumai

Savivaldybė	Vandentiekio tinklai, km			Nuotekų tinklai, km			Nuotekų ir vandentiekio siurblinės, vnt.		
	Galimybių studijos siūlymas	Projektuotojo siūlymas	Skirtumas, kartais	Galimybių studijos siūlymas	Projektuotojo siūlymas	Skirtumas, kartais	Galimybių studijos siūlymas	Projektuotojo siūlymas	Skirtumas, kartais
Kalvarijos	7,9	8,0	–	14,6	14,6	–	3 vnt.	8	2,7
Marijampolės	28,8	48,2	1,7	29,5	51,7	1,8	7 vnt.	13	1,9
Vilniaus	1,0	80,1	80,1	19,2	90,4	4,7	5 vnt.	35	7,0

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Galimybių studijose neįvertinamos projektų įgyvendinimo problemos, atsirandančios dėl neišspręstų žemės nuosavybės klausimų tose vietovėse, kur numatyti darbai. Todėl kartais tenka keisti projektuojamų ar net jau suprojektuotų vandens tiekimo ar nuotekų šalinimo linijų, siurblių išdėstymą, iš naujo derinti projektinę dokumentaciją su savivaldybėmis, APVA, Aplinkos ministerija. Taip prarandama laiko ir padidėja įgyvendinimo kaštai (2 ir 4 pavyzdžiai).

2 pavyzdys

Vykdamas „Vilniaus vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo sistemų plėtros ir renovacijos“ investicinio projekto „Tinklų plėtra į naujus rajonus“ II paketo Gineitiškių, Riešės, Tarandės, Balsių ir Bajorų gyvenvietėse projektavimo darbus, sutartyje su projektuotoju buvo numatyta, kad visa projektinė dokumentacija iki 2003 m. pabaigos bus pateikta užsakovui – UAB „Vilniaus vandenys“. Tačiau dėl neišspręstų žemės nuosavybės klausimų ir Galimybių studijos netikslumų tinklų statybos projektinę dokumentaciją Gineitiškėse ir Riešėje projektuotojai pateikė UAB „Vilniaus vandenys“ tik 2004 m. pabaigoje, o projektavimo darbai Tarandėje, Balsiuose ir Bajoruose audito metu dar nebuvo baigti. Todėl atsirado būtinybė prašyti EK perkelti projekte numatytus darbus į kitą projektą.

Galimybių studijų netikslumus dėl nuotekų valymo įrenginių (NVI) rodo 3 pavyzdys.

3 pavyzdys

Vykdydami projektavimo darbus Nemuno vidurupio baseino projekte, projektuotojai – UAB „Sweko BKD“ – atliko skaičiavimus ir nustatė, kad Kalvarijos regione užtektų pastatyti 6 200 GE pajėgumo nuotekų valymo įrenginius, Kybartų-Virbalio regione – 7 200 GE, o ne po 10 000 GE, kaip numatyta Galimybių studijoje ir EK sprendime Nr. 15–III-2005, todėl pasiūlė atsisakyti pagal jų nustatytus galingumus nereikalingų azoto ir fosforo šalinimo įrenginių. Aplinkos ministerija tam pritarė tik po 6 mėn. trukusių susirašinėjimų su projektuotojais ir užsakovais.

Projektuotojai taip pat nustatė, kad Galimybių studijoje numatyti per dideli ir rekonstruojamų Lukšių valymo įrenginių pajėgumai.

Galimybių studijų netikslumų pagrindinis neigiamas padarinys yra tas, kad paraiškos gauti EK projektų finansavimą buvo pateiktos vadovaujantis studijomis, nevisiškai atspindinčiomis realią padėtį. Dėl to šios paraiškos yra taip pat netikslios, ir tiek fiziniai, tiek finansiniai rodikliai bei įvykdymo terminai, numatyti Finansiniuose memorandumuose, dažnai neatitinka šalies ar regionų poreikių ar galimybių. Netinkamai parengus projektus, atsiranda rizika, kad Lietuva gali laiku neįvykdyti savo įsipareigojimų vandens tvarkymo srityje, todėl jai gali grėsti ES sankcijos.

Norėtume atkreipti dėmesį, kad esant ilgam projektų įgyvendinimo procesui nuo Galimybių studijos parengimo ar projektavimo darbų atlikimo iki projekto įgyvendinimo pradžios, gali pasikeisti projektų fiziniams ir finansiniams rodikliams didžiausią įtaką turintis potencialių vandens naudotojų – gyventojų ir įmonių – skaičius. Vėlesnė projektų įgyvendinimo pradžia lemia darbų pabrangimą, ir sprendimai, numatyti Galimybių studijose, tampa nerealūs, nes už numatytą kainą pasiekti visų fizinių rodiklių nebeįmanoma (4 pavyzdys).

4 pavyzdys

Vertinant Vilniaus projekto įgyvendinimo kaštus Galimybių studijoje, buvo daroma prielaida, kad vieno metro tinklų įrengimas vidutiniškai kainuos 120 Lt. UAB „Vilniaus vandenys“, rengdama ataskaitą APVA apie įgyvendintų projektų kaštus, 1 metro tinklų įrengimą įvertino 483 Lt. Šiuo metu lėšų poreikiui nustatyti APVA siūlo vieno metro tinklų statybos kainą vertinti 450 Lt.

Galimybių studijas bei paraiškas ES paramai gauti derina savivaldybės, kurios yra atsakingos už funkcijų, susijusių su vandens tiekimu ir nuotekų šalinimu bei teritorijų planavimu ar projektų derinimu vykdymą. Savivaldybės arba joms pavaldžios vandens tiekimo įmonės taip pat yra vandentvarkos projektų galutinės naudos gavėjos. Todėl šių projektų fizinių ir finansinių rodiklių netikslumų bei dėl to kilusių problemų būtų galima išvengti, jeigu savivaldybės atidžiau ir atsakingiau derintų Galimybių studijas ir paraiškas ES paramai (5 pavyzdys).

5 pavyzdys

Panevėžio rajono savivaldybės administracija 2004-10-11 raštu Nr. (8-17) SD1-1452 kreipėsi į APVA, prašydama įtraukti į Nemuno vidurupio baseino projektą papildomus objektus, nenumatytus Galimybių studijoje, nes nustatė:

- a) Šilagalio gyvenvietėje vandentiekį tiesti numatoma tik dviejose gatvėse, o kanalizacijos – visose;
- b) Molainių gyvenvietėje suprojektuotas ir apgyvendintas naujas kvartalas, kurį reikia prijungti prie tinklų;
- c) Naujamiesčio gyvenvietėje numatyta prijungti prie kanalizacijos tinklų tik mažą dalį gyvenamųjų namų.

Išsamesnė savivaldybių vaidmens analizė pateikiama šios ataskaitos 6 skyriuje.

Išvados:

3.1. Paraiškos ES paramai vandens tvarkymo projektams gauti buvo teikiamos vadovaujantis Galimybių studijų duomenimis.

3.2. Savivaldybės, kuriose numatyta vykdyti vandens tvarkymo projektus, nepakankamai atidžiai analizavo ir derino Galimybių studijas ir teikiamas paraiškas finansavimui gauti. Dėl to įgyvendinamus projektus reikia tikslinti projektavimo ar statybos metu ir neužtenka planuotų lėšų projektams visiškai įvykdyti. Visa tai sudaro prielaidas rizikai, kad dėl susidariusio lėšų trūkumo Lietuva negalės laiku įvykdyti savo įsipareigojimų vandens tvarkymo srityje, o už jų nevykdymą Lietuvai gali grėsti ES sankcijos.

4. Vandens tvarkymo projektų projektavimo darbų finansavimas

Vandens tvarkymo projektų projektavimo darbų vykdymas yra vienas iš svarbiausių projektų įgyvendinimo etapų. Jis lemia projektų fizinius ir finansinius rodiklius, apibrėžia įvykdymo terminus. Tačiau audito metu pastebėjome, kad projektavimo darbams buvo skiriama per mažai lėšų.

Išanalizavusi savivaldybių paraiškas ir Galimybių studiją Nemuno vidurupio projekto II investicijų etapui, APVA konstatavo, kad projektui įgyvendinti numatytas 76,0 mln. EUR lėšų poreikis. Šio projekto projektavimo darbams, atliekamiems pagal Finansinį memorandumą Nr. CCI 2001/LT/16/P/PA/002 „Parama Sanglaudos fondo aplinkos projektų parengimui“, buvo skirta 1,8 mln. EUR (6,2 mln. Lt) ir nurodyta, kad ši suma negali būti viršijama⁹. Tačiau, vadovaujantis aplinkos ministro rekomendacijomis¹⁰, projektavimo darbams galima naudoti apie 5 proc. projekto statybos sumos, t. y. šiuo atveju apie 3,8 mln. EUR.

APVA, įvertinusi ankstesnių projektų patyrimą ir minėtas rekomendacijas bei nustčiusi, kad projektavimui trūksta apie 2,0 mln. EUR (6,9 mln. Lt), kreipėsi į savivaldybes, siūlydama prisidėti prie projektavimo darbų finansavimo. Rasti papildomų lėšų sutiko 4 savivaldybės – Kelmės, Raseinių, Panevėžio rajono ir Panevėžio miesto. Kitos savivaldybės (Šakių, Vilkaviškio, Kalvarijos, Radviliškio, Kazlų Rūdos ir Jurbarko) tai padaryti atsisakė, nors Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 7 str. 16 d. numatyta, kad geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų surinkimo ir valymo organizavimas yra savivaldybėms priskirtoji funkcija.

Panaši lėšų trūkumo projektavimo darbams problema buvo ir įgyvendinant kitus vandens tvarkymo projektus, todėl APVA kreipėsi į Lietuvos Respublikos Vyriausybę, kuri 2006 m. papildomai skyrė 10 mln. Lt, o 2007 m. numatė skirti 15 mln. Lt Valstybės biudžeto lėšų.

Manome, jog tokių problemų galėjo kilti mažiau, jeigu projektavimo darbai būtų buvę laikomi prioritetiniais, iškart skiriant jiems pakankamai lėšų, o savivaldybės aktyviau dalyvautų rengiant ir įgyvendinant vandens tvarkymo projektus, t. y. jeigu jau prieš pradėdant vykdyti šiuos projektus su jomis būtų sudaromos sutartys dėl funkcijų ir atsakomybės pasiskirstymo.

Projektams planuoti ir jiems vykdyti turi įtakos ir sunkiai sprendžiami žemės sklypų, reikalingų vykdant projektus, skyrimo ir nuosavybės klausimai, todėl projektuojant tenka papildomai keisti projektinius sprendimus. Mūsų nuomone, klausimai, susiję su žemės skyrimu, būtų sprendžiami paprasčiau, jei būtų parengti ir tarpusavyje suderinti apskričių, miestų, rajonų ir

⁹APVA raštai 2006-03-17 Nr. APVA-751, 2006-03-17 Nr. APVA-752, 2006-03-17 Nr. APVA-753.

¹⁰Aplinkos ministro 2000-01-18 įsakymas Nr. 18 „Dėl skaičiuojamųjų kainų normatyvų patvirtinimo ir Statybos ir urbanistikos ministerijos 1998-01-19 įsakymo Nr. 7 dalinio pakeitimo“.

kitų teritorijų planavimo dokumentai – bendrieji, detalieji ir specialieji teritorijų planai (6 pavyzdys).

6 pavyzdys

Vilniaus miesto savivaldybės Miesto plėtros departamentas 2005-08-31 informavo UAB „Vilniaus vandenys“, kad atstatant nuosavybę į buvusį nekilnojamąjį turtą, žemės sklypai Tarandės gyvenvietėje buvo suformuoti ne tik laisvoje žemėje, bet ir ant numatytų susisiekimo komunikacijų bei inžinerinių koridorių.

Išvados:

4.1. Nuo projektinių sprendimų priklauso projektų fiziniai, finansiniai rodikliai ir įvykdymo trukmė, tačiau projektus vykdančios institucijos projektavimo darbams skyrė per mažai lėšų. Savivaldybės, kurioms pavesta organizuoti geriamojo vandens tiekimą bei nuotekų surinkimą ir valymą, savo lėšomis projektavimo darbų nefinansuoja. Lietuvos Respublikos Vyriausybė vandentvarkos projektavimo darbams 2006 m. papildomai skyrė 10 mln. Lt, o 2007 m. numatė skirti 15 mln. Lt valstybės biudžeto lėšų.

4.2. Savivaldybėse užtrunka teritorijų planavimo ir projektų derinimo darbai, neparengti arba tarpusavyje nesuderinti apskričių, miestų, rajonų teritorijų planavimo dokumentai, todėl, vykdamas vandens tvarkymo projektus, sunkiai sprendžiami sklypų skyrimo vandens tvarkymo objektams klausimai.

5. Sutarčių su rangovais pasirašymas ir vykdymas

Kaip minėta, bendra visų 14 vandens tvarkymo projektų vertė – 361,0 mln. EUR, iš jų tinkamos išlaidos – 312,1 mln. EUR.

APVA 2006-07-01 duomenimis, tinkamoms išlaidoms finansuoti buvo pasirašyta sutarčių su rangovais už 128,6 mln. EUR, tai yra 41,2 proc. visų numatytų tinkamų išlaidų (3 priedas). Rangovams sumokėta 57,4 mln. EUR (44,6 proc. pasirašytų sutarčių sumos) arba 18,4 proc. finansiniuose memorandumuose numatytų tinkamų finansuoti lėšų sumos.

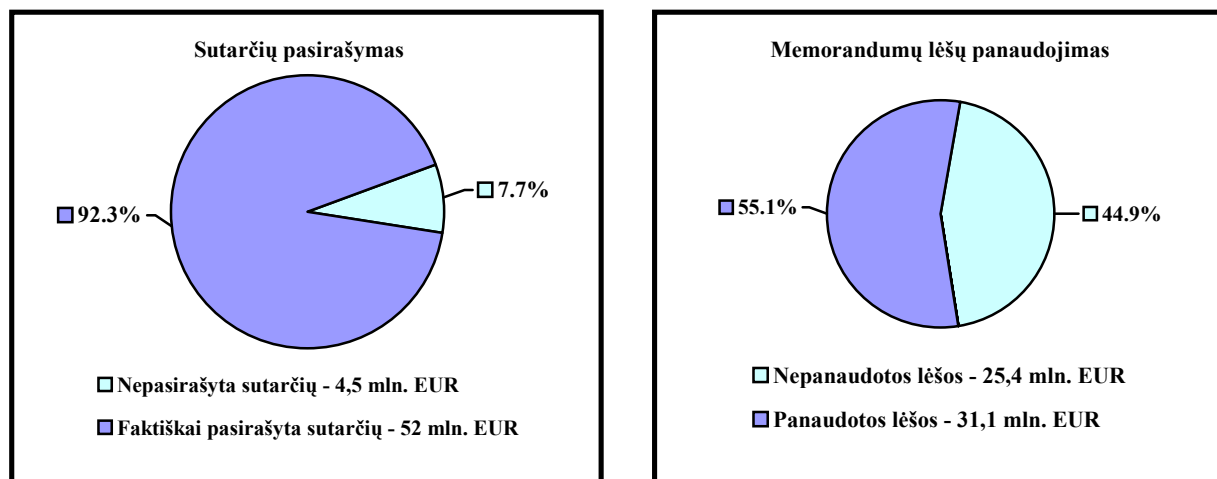
Tik trims projektams vykdyti (Druskininkų, Neringos ir Kauno savivaldybėse) su rangovais buvo pasirašytos sutartys, numatančios visų šiuose projektuose numatytų darbų atlikimą ir tam skirtų lėšų (38,0 mln. EUR) panaudojimą. Pagal likusius vienuolika Finansinių memorandumų numatyta 274,1 mln. EUR tinkamų išlaidų, o pasirašyta sutarčių, kurių vertė 90,5 mln. EUR arba 33,0 proc. šiems projektams numatytos sumos.

Pagal Finansiniuose memorandumuose numatytas projektų (išlaidų pripažinimo tinkamomis) pabaigos datas juos galima skirstyti į tris grupes (2, 3, 4 pav.):

- projektai, kurie turėjo būti baigti iki 2005-12-31 (Vilniaus, Jonavos, Neringos projektai);

- projektai, kurie turėjo būti baigti iki 2006-12-31 (Druskininkų, Kauno, Kėdainių, Radviliškio, Mažeikių projektai);
- projektai, kurie turi būti baigti iki 2007-12-31 (Plungės projektas), iki 2008-12-31 (Nemuno vidurupio ir Nemuno žemupio baseinų, Klaipėdos projektai) ir iki 2010-12-31 (Neries ir Nemuno aukštupio projektai).

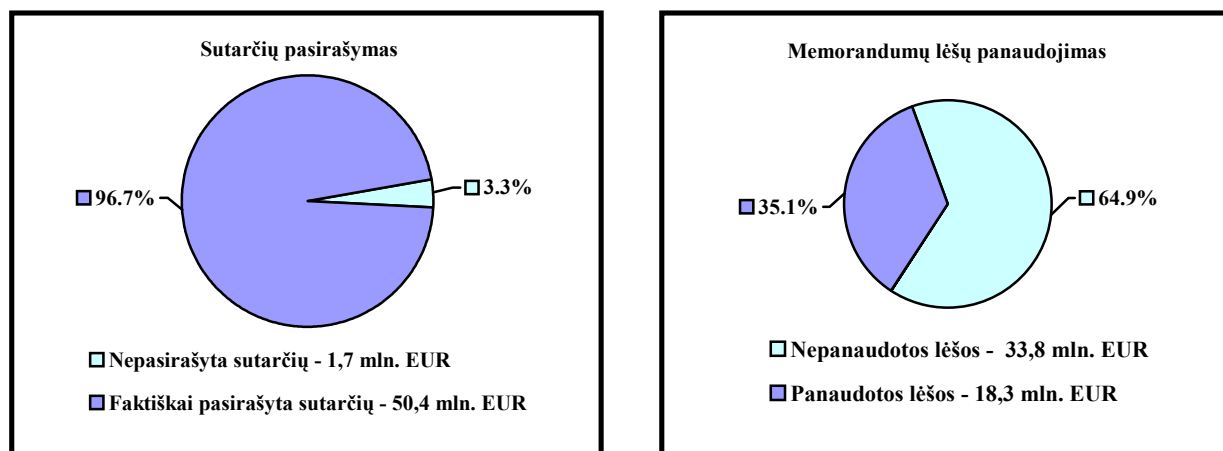
2 pav. Sutarčių sudarymas ir lėšų panaudojimas vykdant projektus, kurie turėjo būti baigti iki 2005-12-31 (Vilniaus, Jonavos ir Neringos projektai).



Šaltinis – Valstybės kontrolė

Vilniaus, Jonavos ir Neringos projektams, kurie pradėti vykdyti 2001 m., per 5 metus panaudota 55,1 proc. (31,1 mln. EUR) skirtų lėšų. Pažymėtina, jog šių projektų, kurie turėjo būti baigti iki 2005-12-31, įvykdymo terminai, EK sprendimu, pratęsti atitinkamai iki 2007-12-31 (Jonavos projektas) ir iki 2008-07-31 (Vilniaus ir Neringos projektai). Tad likusiai lėšų daliai (44,9 proc. arba 25,4 mln. EUR) panaudoti liko apie 1–1,5 metų.

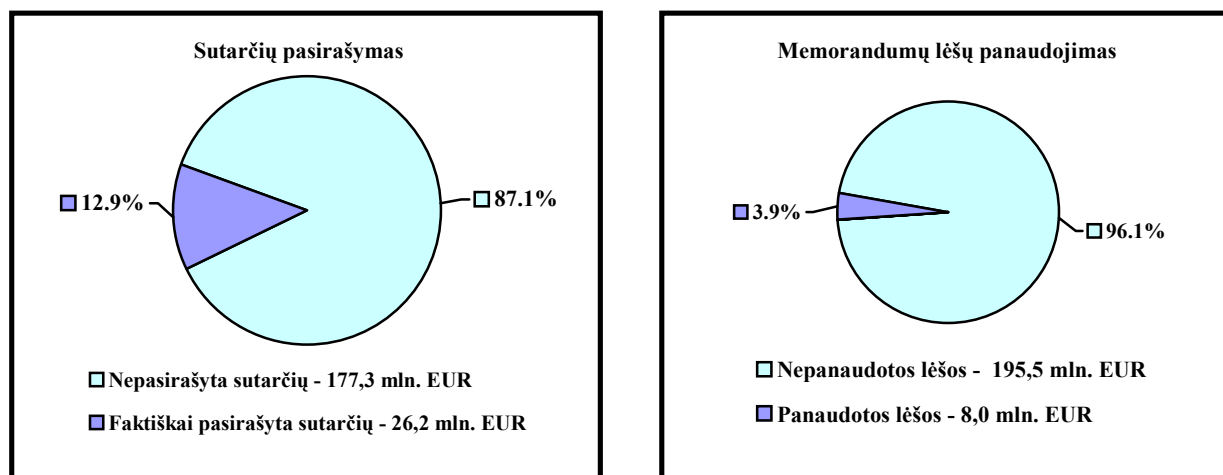
3 pav. Sutarčių sudarymas ir lėšų panaudojimas vykdant projektus, kurie turėjo būti baigti iki 2006-12-31 (Druskininkų, Kauno, Kėdainių, Radviliškio ir Mažeikių projektai).



Šaltinis – Valstybės kontrolė

Druskininkų, Kauno, Kėdainių, Radviliškio, Mažeikių projektams įgyvendinti panaudota 35,1 proc. lėšų (18,3 mln. EUR), o nepanaudota 64,9 proc. (33,8 mln. EUR). Iš šių projektų, EK sprendimu, tik Radviliškio projekto įvykdymo terminas pratęstas iki 2007 m. gruodžio 31 d. Druskininkų projektas baigiamas vykdyti. Kauno, Kėdainių ir Mažeikių projektams įvykdyti ir panaudoti skirtas lėšas laiko iš esmės neliko. Išsamiau apie pastarųjų projektų pratęsimą – ataskaitos 6 skyriuje.

4 pav. Sutarčių sudarymas ir lėšų panaudojimas vykdant projektus, kurie turėtų būti baigti iki 2007-12-31 (Plungės projektas), iki 2008-12-31 (Nemuno vidurupio ir Nemuno žemupio baseinų, Klaipėdos projektai) ir iki 2010-12-31 (Neries ir Nemuno aukštupio projektai).



Šaltinis – Valstybės kontrolė

Projektams, kurie turi būti baigti iki 2007-12-31 (Plungės projektas), iki 2008-12-31 (Nemuno vidurupio ir Nemuno žemupio baseinų, Klaipėdos projektai) ir iki 2010-12-31 (Neries ir Nemuno aukštupio projektai), įgyvendinti panaudota 3,9 proc. lėšų (8 mln. EUR), o nepanaudota 96,1 proc. (195,5 mln. EUR).

Finansinių memorandumų sąlygose numatyta, kad, atsiskaitant už projektų vykdymą, paliekamas apie 20 proc. lėšų rezervas, kurį EK sumoka tik tuomet, kai projektas yra baigtas ir patvirtinta galutinė ataskaita apie jo įvykdymą. Kaip matome iš 2, 3 ir 4 pav. pateiktų duomenų, vėluojama ir sudaryti sutartis, ir panaudoti darbams skirtas lėšas. Smulkesnė informacija pateikiama 2 priede.

Manome, kad, atsiliekant vykdyti projektus, artėjama prie situacijos, kai darbai bus dar neatlikti, o Finansinio memorandumo galiojimo laikas pasibaigs, kartu didės pavojus, kad projektams skirtų lėšų Lietuva panaudoti nespės, jeigu Finansinio memorandumo galiojimo laikas nebus pratęstas, nes, pasibaigus šiam laikui, lėšos laikomos netinkamomis ir jos Lietuvai gali būti nepervedamos.

Tad vėlavimas vykdyti darbus kelia riziką, kad Lietuvai teks kreiptis į EK dėl Finansinio memorandumo fizinių rodiklių, įvykdymo laiko ir (ar) lėšų sumos pakeitimo. Tai jau įvyko

Vilniaus, Jonavos, Neringos, Radviliškio ir gresia įvykti Kauno, Kėdainių ir Mažeikių projektuose (plačiau kalbama ataskaitos 6 skyriuje).

5. Išvada:

Vykdamas vandens tvarkymo projektus, vėluojama pasirašyti sutartis, vykdyti darbus ir panaudoti jiems skirtas lėšas. Tokia padėtis kelia riziką, kad EK nepratęsus Finansinių memorandumų galiojimo pabaigos, Lietuva nesugebės atlikti visų darbų ir panaudoti visų vandens tvarkymo projektams skirtų lėšų.

6. Finansinių memorandumų pakeitimai

Kiekvieno vandens tvarkymo projekto finansavimas vykdomas pagal EK pasirašytus Finansinius memorandumus, kuriuose numatyti ES ir Lietuvos išipareigojimai vykdamas projektus. Memorandumuose numatyti projektų pradžios ir pabaigos terminai, per kuriuos vykdančios organizacijos privalo suprojektuoti ir atlikti projektuose numatytus darbus, t. y. panaudoti Europos Sąjungos, Lietuvos Respublikos biudžeto, savivaldybių ir vandens tiekimo įmonių skirtas lėšas. Pirmieji Finansiniai memorandumai buvo patvirtinti 2000–2001 m.

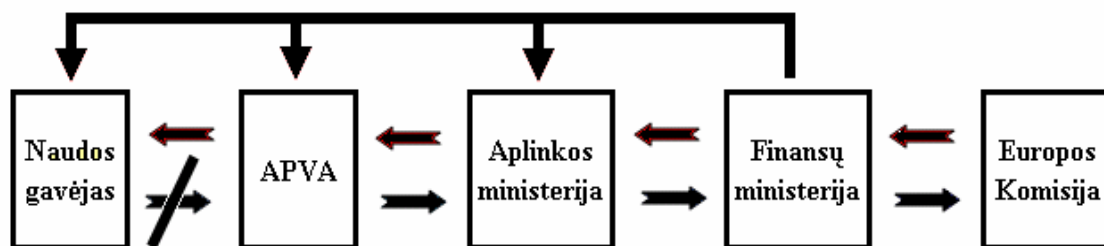
Kaip minėta, EK pripažįsta tinkamas tas lėšas, kurios panaudotos iš anksto suderintoms ir Finansiniu memorandumu patvirtintoms projektų priemonėms vykdyti per nustatytą laikotarpį. Tokiu atveju EK sprendimu yra apmokamos Lietuvos Respublikos pateiktos sąskaitos už atliktus darbus. Jeigu lėšos per šį laikotarpį nepanaudojamos arba panaudojamos nepatvirtintoms priemonėms, EK jas laiko netinkamomis ir Lietuvos Respublikos pateiktos sąskaitos neapmokamos iš ES lėšų.

Audito metu nustatėme, jog ne tik vėluojama vykdyti visus projektus, bet ir kai kurių projektų fiziniai rodikliai ir išankstiniai finansiniai skaičiavimai, kurie remiasi atliktomis Galimybių studijomis, ne visada teisingai atspindi realią projektų vykdymo situaciją (apie tai plačiau – ataskaitos 3 skyriuje). Bendras galutinis visų institucijų, dalyvaujančių vykdamas projektus, tikslas – juos įvykdyti laiku, nepaisant netikslumų Galimybių studijose ir (ar) vykdymo vėlavimų. Skirtos lėšos turi būti panaudotos pagal paskirtį, todėl, norint šių lėšų neprarasti ar gauti papildomų, pagrįstai įrodžius jų realų poreikį, būtina laiku pateikti EK prašymus ir duomenis Finansinių memorandumų pakeitimams, kuriuose atsispindėtų ir nauji terminai, ir patikslintos lėšų sumos, arba tam tikrų projekto dalių perkėlimas į kitus projektus.

Pagal APVA Procedūrų vadovo III d., Finansinių memorandumų pakeitimus turėtų inicijuoti galutinis naudos gavėjas, pateikdamas pasiūlymus APVA, kuri, juos išanalizavusi, pateikia paraišką Aplinkos ministerijai, Aplinkos ministerija – Finansų ministerijai, o ši – Europos Komisijai.

Finansinio memorandumo keitimo schema pateikta 5 pav.

5 pav. Praktinė Finansinio memorandumo keitimo schema



Šaltinis – Valstybės kontrolė

Atlikdami auditą pastebėjome (ir APVA tai patvirtino), jog, atsirandant būtinybei keisti Finansinį memorandumą, naudos gavėjai (savivaldybės arba vandens tvarkymo įmonės) nerodo iniciatyvos, nors kaip tik jie turėtų būti viena iš labiausiai suinteresuotų institucijų, todėl šiuos pakeitimus inicijuoja APVA.

4 lentelėje pateikiame Finansinių memorandumų, kurių galiojimo laikas baigiasi iki 2007 m. gruodžio 31 d., pakeitimų planavimo ir organizavimo trukmę.

4 lentelė. Memorandumų pakeitimo klausimų sprendimo laikas

Eil. Nr.	Projekto numeris	Finansinio memorandumo pasirašymo data	Numatyta įvykdymo data	Finansinių memorandumų pakeitimams sugaištas laikas atitinkamose institucijose, dienomis				Memorandumo pakeitimo data	Numatyta įvykdymo data po memorandumo pakeitimo
				Kiek dienų buvo likę iki memorandumo galiojimo pabaigos, kai APVA pateikė paraišką AM	Aplinkos ministerijos sugaištas laikas	Finansų ministerijos sugaištas laikas	Europos Komisijos sugaištas laikas		
1.	2000/LT/16/P/P E/001 Vilnius	2001-04-26	2005-12-31	171	1	7	342	2006-06-27	2008-07-31
2.	2001/LT/16/P/P E/005 Jonava	2001-12-13	2005-12-31	238	1	3	348	2006-05-23	2007-12-31
3.	2001/LT/16/P/P E/006 Neringa	2001-12-18	2005-12-31	204	77	3	375	2006-09-08	2008-07-31
4.	2002/LT/16/P/P E/013 Radviliškis	2002-12-13	2006-12-31	603	1	3	431	2006-07-11	2007-12-31
5.	2003/LT/16/P/P E/015 Plungė	2003-12-16	2007-12-31	934	77	3	Finansinio memorandumo pratęsimas derinamas su EK		

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Iš lentelės duomenų matyti, jog laikotarpis nuo APVA paraiškos pateikimo Aplinkos ministerijai iki Finansinio memorandumo pakeitimo patvirtinimo EK trunka apie vienerius metus ar daugiau. Didžioji šio laiko dalis tenka EK, nes tiek Aplinkos, tiek Finansų ministerijos, gavusios dokumentus iš APVA, pakeitimų paraiškas įformina per 1–7 dienas, išskyrus Neringos ir Plungės

projektų atvejus, kai Aplinkos ministerijoje dokumentai buvo nagrinėjami 77 dienas. Per likusį laiką tikslinamos paraiškos ir jos derinamos su EK, ir tai užtrunka ilgiau, negu buvo likę laiko iki Finansinio memorandumo galiojimo pabaigos, APVA teikiant paraišką.

Pastebėjimas

Pažymėtina, kad ES ir Lietuvos Respublikos teisės aktuose nėra nustatytų konkrečių terminų, kada reikėtų pradėti Finansinių memorandumų keitimo procedūras, baigiantis nustatytam jų vykdymo laikui..

Pateikiame trumpą atskirų projektų Finansinių memorandumų pakeitimų eigos analizę:

- **Jonavos projektas:** pirmąjį prašymą dėl Finansinio memorandumo pakeitimo APVA pateikė likus 238 dienoms iki jo galiojimo laiko pabaigos. Tuo metu dar nebuvo žinoma, kiek laiko trunka paraiškų derinimo ir svarstymo klausimai EK. Šio memorandumo pakeitimą EK patvirtino 2006 m. gegužės 23 d., t. y. praėjus beveik pusei metų po jo nustatyto termino pabaigos.

- **Vilniaus projektas:** jau 2003 m. paaiškėjo, kad vėluojama atlikti projektavimo darbus¹¹, projektui vykdyti gali prireikti papildomų lėšų, atsirado būtinybė pratęsti projektavimo ir statybos darbų sutartis bei tam tikrus darbus perkelti į Neries baseino projektą. Paraišką dėl šio memorandumo pakeitimo APVA pateikė AM 2005 m. liepos 12 d., likus 171 dienai iki Vilniaus projekto Finansinio memorandumo galiojimo laiko pabaigos, nors iš Jonavos projekto Finansinio memorandumo keitimo patirties jau turėjo žinoti, jog pakeitimų derinimas ir tvirtinimas EK užtrunka ilgiau.

Kaip vėliau paaiškėjo, neturint patvirtintos ir su EK suderintos tvarkos, kuri reglamentuotų, kaip, kokiais terminais ir kokie dokumentai turėtų būti pateikiami Europos Komisijai, prašant pratęsti Finansinio memorandumo galiojimo laiką, paraiška nebuvo tinkamai parengta, jos svarstymo metu EK atsirado papildomų klausimų. Finansinio memorandumo pakeitimo tvirtinimas gerokai užsitęsė ir buvo patvirtintas praėjus daugiau kaip pusei metų memorandumo galiojimo laikui pasibaigus.

Tad ir Jonavos, ir Vilniaus projektų vykdymo situacija apie pusę metų buvo neaiški.

- **Neringos projektas:** susiklostė panaši padėtis, kai projekto vykdymas dar nebaigtas, o Finansinis memorandumas jau negalioja.

- **Radviliškio projektas:** Finansinio memorandumo pratęsimo paraiška buvo pateikta ir memorandumo pakeitimas patvirtintas dar nesibaigus jo galiojimo laikui.

Finansinių memorandumų neaiškumai dėl jų pratęsimo sukėlė riziką, kad išlaidos šiems projektams vykdyti galėjo būti pripažintos netinkamomis ir Lietuva galėjo prarasti šiam tikslui skiriamas Sanglaudos fondo lėšas.

¹¹2003-05-20 Vilniaus vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo tinklų plėtros projektavimo darbų susirinkimo protokolas Nr. 47, 2003-04-29 protokolas Nr. 50, 2003-08-26 protokolas Nr. 65.

Kaip minėta, 2006 m. gruodžio 31 d. turėjo baigtis dar keturių Finansinių memorandumų galiojimo terminai – Druskininkų, Kauno, Mažeikių ir Kėdainių projektams finansuoti. Druskininkų projektas baigiamas įgyvendinti. Kauno, Mažeikių ir Kėdainių memorandumų pakeitimo medžiaga yra išsiųsta EK, kuri (Aplinkos ministerijos teigimu) informavo, kad paraiškas memorandumų pakeitimui reikia pateikti iki 2006-12-31. Kyla rizika, kad ir šių projektų Finansiniai memorandumai nebus pratęsti laiku.

Įvertinant tai, kad projektų įgyvendinimas užtrunka, ir atsižvelgiant į laikotarpį, per kurį Finansinio memorandumo pakeitimo medžiaga derinama ir svarstoma EK, akivaizdu, jog kyla rizika, kad Kauno, Mažeikių ir Kėdainių projektų memorandumų pakeitimo klausimais gali būti pradėta rūpintis per vėlai, todėl jie taip pat nebus pratęsti laiku.

Pastebėjimas

Jeigu dėl priežasčių, kurios nuo Lietuvos institucijų nepriklauso, Europos Komisija nesutiktų pakeisti šių Finansinių memorandumų, Lietuva gali prarasti dalį Sanglaudos fondo lėšų, skirtų minėtiems trims projektams vykdyti.

Būtinybę anksčiau pradėti rūpintis memorandumų pakeitimais patvirtina ir tai, kad Vilniaus projekto Finansinio memorandumo pakeitimo derinimas tarp EK, AM, FM, APVA ir UAB „Vilniaus vandenys“ dėl nekokybiškai parengtos ir pateiktos Europos Komisijai dokumentacijos užtruko ilgiau kaip metus (7 pavyzdys).

7 pavyzdys

Finansų ministerija 2006-03-03 raštu Nr. (4.75.1-06)-6K-0602319 „Dėl Sanglaudos fondo projekto Nr. 2000/LT/16/P/PE/001 Vilniaus miesto geriamojo vandens ir kanalizacijos tinklų rekonstrukcija“ informavo AM, APVA, UAB „Vilniaus vandenys“ ir Vilniaus savivaldybę, kad 2005-06-20 FM pateikė Europos Komisijai prašymą dėl projekto pabaigos atidėjimo ir dalies darbų perkėlimo į Neries upės baseino investicinės programos I etapą. EK 2005-11-23 prašė pateikti papildomą informaciją ir skaičiavimų finansinį pagrindimą. Šią informaciją AM 2005-12-07 raštu Nr. (15-1)-D8-945 pateikė FM. FM pareiškė nuomonę, jog ir ši dokumentacija yra nekokybiška ir nevisapusiška, dėl to „kilo grėsmė išskolinti rangovams ir dalį išlaidų pripažinti netinkamomis“, ir paprašė šią informaciją skubos tvarka pateikti iki 2006-03-31. EK Finansinio memorandumo pakeitimą patvirtino 2006-06-27, t. y. praėjus daugiau kaip pusei metų nuo memorandumo galiojimo pabaigos.

Aplinkos ministerija 2007-01-23 pateiktose pastabose¹² nurodė, kad „finansinių memorandumų pakeitimo forma ir terminai yra nustatyti 2006 metų pabaigoje patikslintame Sanglaudos fondo Priežiūros komiteto darbo reglamente“. 2006-11-12 IV Sanglaudos fondo Priežiūros komiteto posėdžio protokolu Nr. 4 patvirtinto Sanglaudos fondo Priežiūros komiteto darbo reglamento 16 punkte numatytas terminas, iki kurio pasiūlymai dėl EK sprendimų

¹² Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos ministerijos 2007-01-23 raštas Nr. (15-1)-D8-700 „Dėl ataskaitos projekto“

(finansavimo memorandumų) turi būti pateikti Sanglaudos fondo Priežiūros komiteto sekretoriatui. Tačiau pakeitimų pateikimo EK terminai šiame protokole nenustatyti ir su EK nesuderinti¹³.

6. Išvados:

EK nesutikus pakeisti finansinių memorandumų ar projektų vykdymo laiko, gali atsirasti rizika, kad Lietuva praras vandens projektams vykdyti skiriamas Sanglaudos fondo lėšas, nes:

a) Lietuvoje nėra patvirtintos ir su Europos Komisija suderintos tvarkos, kuri reglamentuotų, kaip, kokiais terminais turėtų būti pateikiami dokumentai Europos Komisijai, prašant pratęsti Finansinio memorandumo galiojimo laiką.

b) Paraiškos Finansiniams memorandumams pratęsti rengiamos ir teikiamos pavėluotai, o Finansinių memorandumų pakeitimai EK patvirtinami jau pasibaigus šių memorandumų terminams.

Todėl kai kurių projektų vykdymo laikas gali būti nepratęstas, o lėšos pripažintos netinkamomis.

7. Funkcijų pasidalijimas tarp institucijų, vykdančių vandens tvarkymo investicinius projektus

Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-08-24 nutarimą Nr. 1026 „Dėl Europos Sąjungos Sanglaudos fondo lėšų administravimo Lietuvoje“ ir Finansinius memorandumus, ES Sanglaudos fondo lėšų administravimą atlieka:

- LR finansų ministerija, atliekanti Sanglaudos fondo lėšų naudojimo vadovaujančiosios institucijos funkcijas;
- LR aplinkos ministerija, atliekanti tarpinės institucijos funkcijas aplinkos apsaugos srityje;
- APVA, atliekanti įgyvendinančiosios institucijos funkcijas aplinkos apsaugos srityje.
- Pagal minėtą nutarimą galutiniai naudos gavėjai – savivaldybės arba vandens tiekimo įmonės.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos, APVA, savivaldybių ir vandens tiekimo įmonių funkcijos, susijusios su vandens tvarkymo projektų įgyvendinimu, yra reglamentuotos teisės aktu ir daugumos Finansinių memorandumų. Audito metu nustatėme problemas, atsirandančias dėl neaiškiai nustatytos APVA bei savivaldybių ir vandens tiekimo įmonių sąveikos.

¹³ Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Europos Sąjungos programų valdymo departamento IV Sanglaudos priežiūros komiteto 2006 m. spalio 11–12 d. posėdžio protokolas Nr. 4.

7.1. APVA ir savivaldybių funkcijų pasiskirstymas

Lietuva, stodama į ES ir pasirašydama Finansinius memorandumus, prisiėmė įsipareigojimus vykdyti ES direktyvas, reglamentuojančias vandens tiekimą ir nuotekų tvarkymą. Visos savivaldybės, būdamos atsakingos už vandens tiekimą ir nuotekų tvarkymą savo teritorijose, turi nustatyti vandens tvarkymo prioritetus, dalyvauja rengiant paraiškas ES, derina Galimybių studijas ir projektus, perduoda savo funkcijas vandens tiekimo įmonėms, t. y. iš esmės jos jau dalyvauja vykdant projektus, todėl, mūsų nuomone, su šiomis organizacijomis turėtų būti sudarytos sutartys, konkrečiai aptariant funkcijų ir atsakomybės pasidalijimą tarp projektuose dalyvaujančių institucijų. Tai numatyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1026 patvirtintų taisyklių 10.6 p., kur nurodyta, jog, įgyvendindama vandens tvarkymo projektus, APVA turi sudaryti sutartis dėl užduočių ir atsakomybės pasiskirstymo su galutiniais paramos gavėjais, suderinusi jas su Finansų ir Aplinkos ministerijomis. Tačiau Lietuvos Respublikos teisės aktuose nėra numatyta laikotarpio arba projekto etapo, kuriuo šios sutartys turėtų būti sudarytos.

14 vandens tvarkymo projektų buvo vykdomi 46 savivaldybių teritorijose. APVA 2002-12-20–2006-09-11 laikotarpiu buvo sudariusi 19 ir nesudariusi 25 (iš jų 15 susijusių su upių baseinų projektais) sutarčių dėl užduočių ir atsakomybės pasiskirstymo su savivaldybėmis (vandens tvarkymo įmonėmis). Ataskaitos projekto derinimo metu APVA patikslino informaciją, kad iki 2007-01-31 sudarytos 25 sutartys ir kol kas dar nesudaryta 20 sutarčių (3 priedas).

Pastebėjimas

APVA nurodė, kad šios sutartys nesudarytos, nes darbai bus pradėti 2007 m. Tačiau APVA kiekvieną mėnesį sudaromose „Sanglaudos fondo projektų įgyvendinimo būklės“ ataskaitose nurodoma, kad daugelyje šių projektų vykdomi statybos, pasirengimo konkursams, techninių projektų rengimo darbai (pvz., Kauno, Panevėžio miesto ir rajono, Kėdainių r. ir kt.).

Iš Agentūros sudarytų sutarčių 8 yra dvišalės, 16 – trišalės ir viena – keturšalė sutartis dėl užduočių ir atsakomybės pasiskirstymo (3 priedas).

Norime atkreipti dėmesį į tai, kad, Agentūrai nesudarius sutarčių, tampa neaiškus ir neregamentuotas funkcijų pasiskirstymas: kurias funkcijas turi atlikti APVA, o kurias savivaldybės. Būdama atsakinga už projekto vykdymą, APVA atlieka kai kurias galutinio naudos gavėjo (užsakovo) funkcijas, dėl to nukenčia projektų vykdymo kontrolė ir koordinavimas (8 pavyzdys).

8 pavyzdys

Audito metu pradėtas vykdyti Kauno biologinių valymo įrenginių projektas: parengta techninė dokumentacija ir prasidėjo statybos darbai. Tačiau šiame, viename iš stambiausių Lietuvoje vandens tvarkymo projektų, iki šiol nesudaryta funkcijų pasiskirstymo ir atsakomybės sutartis tarp APVA, Kauno savivaldybės ir UAB „Kauno vandenys“.

Kai nėra minėtų sutarčių ir aiškaus funkcijų pasiskirstymo tarp Agentūros ir savivaldybių, sumažėja galimybių suderinti valstybės ir savivaldybių interesus, nustatant kainodaros, upių baseinų valdymo, vandens tiekimo įmonių steigimo, jų sujungimo ir valdymo, žemės sklypų parinkimo vandens tvarkymo infrastruktūrai prioritetus. Be to, savivaldybėms taip pat neperduodama atitinkama Lietuvos įsipareigojimų dalis dėl atsakomybės už ES taikomas sankcijas. Dėl šių priežasčių didėja neefektyvaus projektų įgyvendinimo rizika.

Analizuodami sudarytas sutartis, nustatėme:

- sutartyse aptarta, kaip savivaldybės arba savivaldybių vandens tiekimo įmonės privalo įtraukti į apskaitą iš investuotų lėšų sukurtą ilgalaikį turtą, tačiau neaptarta, kaip turi būti spendžiami dėl to kilę šio turto nuosavybės ir įstatinio kapitalo pokyčių klausimai. Nors Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-09-19 nutarimo Nr. 1118 2.4 p. numatyta, kad valstybės lėšos bendrovių investicinėms programoms gali būti skiriamos tik tada, kai bendrovė sutinka investuojama suma padidinti bendrovės įstatinį kapitalą, išleistas akcijas perduodama valstybės nuosavybėn¹⁴;

- sutartyse neaptarti savivaldybių įsipareigojimai patvirtinti tokio dydžio vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo tarifus, kad būtų įgyvendintas principas „teršėjas moka“.

Savivaldybių nuomone, joms turi būti perduotos techninių projektų parengimo, jų įgyvendinimo funkcijos ir atitinkami finansiniai ištekliai, kad jos galėtų nuspręsti, ar pačios organizuos projektavimo paslaugų ir darbų pirkimus, ar paves tai atlikti Agentūrai. Mūsų manymu, suteikiant savivaldybėms daugiau įgaliojimų, vykdant vandens tvarkymo projektus, būtina padidinti ir jų atsakomybę už projektų įgyvendinimo rezultatus, nes projektų įgyvendinimą dažnai apsunkina netinkamas savivaldybėms priskirtų funkcijų vykdymas (9 pavyzdys).

9 pavyzdys

1. Vykdant Vilniaus investicinio projekto vandentiekio ir nuotekų šalinimo tinklų statybos ir renovacijos darbus Riešėje ir Gineitiškėse, sutartis dėl statybos darbų Gineitiškėse buvo pasirašyta 2005-05-26, o Riešėje – 2005-10-13, nors, kad projektai būtų baigti Finansinių memorandumų numatytais terminais, tai turėjo būti padaryta dar 2004 m. pradžioje. Viena iš sutarčių pasirašymo vėlavimo priežasčių – Vilniaus savivaldybė laiku nepateikė projektuotojams reikalingų dokumentų, ilgai nesprenė detales planavimo ir leidimo statybai įforminimo problemų.

2. Aplinkos ministerija, APVA ir UAB „Vilniaus vandenys“ 2005-09-30 gavo Gineitiškių gyventojų skundą, kad įgyvendinamas projektas neapima beveik 30 proc. šios gyvenvietės teritorijos. Atsakydama į skundą¹⁵, Aplinkos ministerija nurodė, kad prioritetinius objektus, kuriems turėjo būti skiriama parama, nustatė galutinis naudos gavėjas – UAB „Vilniaus vandenys“, tačiau ministerijai nežinoma, kokiais kriterijais vadovaujantis buvo atrinkti objektai. UAB „Vilniaus vandenys“ rekomendavo gyventojams kreiptis į Vilniaus rajono savivaldybę, kuri gali inicijuoti naujo projekto parengimą.

Perduodant savivaldybėms daugiau projektų įgyvendinimo funkcijų, didėja koordinavimo ir kontrolės svarba, o dėl nepakankamų savivaldybių ir vandens tiekimo įmonių gebėjimų gali

¹⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-09-19 nutarimas Nr. 1118 „Dėl atstovavimo valstybei, įgyvendinant jai priklausančių akcijų suteikiamas teises“.

¹⁵ LR aplinkos ministerijos 2005-11-07 raštas Nr. (15-1)-D8-8401.

atsirasti projektų vykdymo rizika. Tad prieš išplečiant savivaldybių funkcijas, reikėtų šią riziką išanalizuoti ir imtis priemonių jai sumažinti. APVA jau atlieka preliminarius vertinimus, siekdama įsitikinti, ar savivaldybės bei jų teritorijas aptarnaujančios vandens tvarkymo įmonės sugebės savarankiškai vykdyti investicinius projektus, tačiau tai yra sudėtingi ir ilgai sprendžiami klausimai.

Audito metu pastebėjome, kad Sanglaudos fondo projektai įgyvendinami sklandžiau nei ISPA projektai, kadangi APVA nagrinėja ankstesnių projektų klaidas ir stengiasi jų išvengti, vykdydama naujus projektus. Perduodant funkcijas savivaldybėms, būtina užtikrinti, kad jos galėtų naudotis Lietuvos institucijų sukauptu patyrimu vykdant projektus. Priešingu atveju, perdavus projektus vykdyti savivaldybėms, gali kilti rizika, kad klaidos, padarytos ankstesnio laikotarpio projektuose, bus kartojamos ir dėl to projektai bus įgyvendinami netinkamai. Tad norint suteikti savivaldybėms daugiau savarankiškumo, vykdant vandens tvarkymo investicinius projektus, reikia išplėsti APVA kontrolės ir koordinavimo funkcijas ir dar kartą apvarstyti su tuo susijusius teisės aktus ir inicijuoti jų pakeitimus.

APVA kontrolės sustiprinimo poreikį patvirtina tai, kad savivaldybės, žinodamos blogą vandens ūkio padėtį aglomeracijose, kuriose $GE < 1000$, siūlo jose vykdyti darbus, kurių pabaiga numatyta 2009 m. gruodžio 31 d., nebaigus darbų didesnėse aglomeracijose, kurių pabaiga – 2007 m. gruodžio 31 d. (10 pavyzdys).

10 pavyzdys

APVA, išanalizavusi Kėdainių savivaldybės paraišką dėl Nemuno vidurupio projekto II etapo, nustatė, kad savivaldybė siūlė įtraukti į šį etapą 7,2 mln. Lt vandentiekio sutvarkymo ir 12,6 mln. Lt nuotekų šalinimo sistemų tvarkymo darbams, numatomiems aglomeracijose, kur $GE < 1000$, todėl turintiems patekti į vėlesnį - III vandens tvarkymo etapą.

Kai kuriuos III etapo vandens tvarkymo darbus į II etapo paraiškas siūlė įtraukti ir Marijampolės, Raseinių r., Šakių r. savivaldybės.

Griežtesnė APVA kontrolė ir priežiūra bus reikalinga ir tada, kai projektus vykdys vandens tiekimo įmonės (11 pavyzdys).

11 pavyzdys

- a) Vykdydama Vilniaus investicinio projekto projektavimo darbus, UAB „Vilniaus vandenys“ laiku ir tinkamai nepateikė EK įrodymų, kad projektuotojų numatyti darbai atitinka Finansinio memorandumo reikalavimus¹⁶. Dėl to 2005-11-15 EK sustabdė mokėjimus. Dokumentacijos derinimas truko apie vienerius metus;
- b) Gineitiškių tinklų statybos darbų pirkimo konkurso parengimo metu konkurso sąlygose, kurias parengė UAB „Vilniaus vandenys“, APVA procedūrų kontrolės skyrius aptiko 82 neatitikimus, nors Užsakovui tai buvo ne pirmas pirkimo konkursas pagal tarptautinius projektus;
- c) EK 2004-12-27 sprendime Nr. CCI 2004 LT 16 C PE 002 „Dėl paramos iš Sanglaudos fondo skyrimo Nemuno vidurupio baseino 1 paketui“ iškelta sąlyga, kad galutinėje ataskaitoje būtų pateikti įrodymai, jog konkurso metu buvo tiksliai laikomasi direktyvų Nr. 92/50/EEB¹⁷, Nr. 93/36/EEB¹⁸, Nr. 93/37/EEB¹⁹, Nr. 93/38/EEB²⁰ reikalavimų ir jų perkėlimo į nacionalinius teisės aktus Nr. 2004/18/EB²¹, 2004/17/EB²².

Išvados:

7.1.1. Lietuvos teisės aktuose nėra numatyta laikotarpio arba projekto etapo, kuriuo turėtų būti sudarytos sutartys tarp institucijų, dalyvaujančių vykdant vandens tvarkymo projektus. Šios sutartys tarp APVA ir savivaldybių ir / arba vandens tvarkymo įmonių sudaromos pavėluotai (jau pradėjus įgyvendinti projektus), todėl funkcijos tarp jų nėra tinkamai ir laiku pasiskirstomos. Vykdydama dalį galutinio naudos gavėjo (užsakovo) funkcijų, APVA negali tinkamai atlikti projektų vykdymo kontrolės ir koordinavimo funkcijų, todėl didėja neefektyvaus projektų įgyvendinimo rizika.

7.1.2. Jau sudarytose sutartyse tarp APVA ir savivaldybių ir / arba vandens tiekimo įmonių nevisiškai reglamentuoti iš investicijų sukurto turto ir nuosavybės bei įstatinio kapitalo pokyčių apskaitos, taip pat tarifų, atitinkančių principą „teršėjas moka“, klausimai. Dėl to gali kilti ilgalaikio turto apskaitos ir tarifų nustatymo problemų.

7.2. Institucijų, vykdančių upių baseinų projektus, funkcijų suderinimas

Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą, ne tik pasikeitė ir tapo griežtesni aplinkosaugos reikalavimai, bet ir turi būti įdiegtas visiškai naujas vandens telkinių valdymo principas – jie bus tvarkomi ir saugomi atsižvelgiant ne į administracines savivaldybės, apskrities ar regiono, bet į upių baseinų ribas. Nors šiuose administraciniuose vienetuose vandens valdymas bus atliekamas ir

¹⁶Susitikimo, vykusio 2002-06-12 UAB „Vilniaus vandenys“, protokolas Nr. 4.

¹⁷ES Tarybos direktyva „Dėl viešojo paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos koordinavimo“.

¹⁸ES Tarybos direktyva „Dėl viešojo prekių pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos koordinavimo“.

¹⁹ES Tarybos direktyva „Dėl viešojo darbų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos koordinavimo“.

²⁰ES Tarybos direktyva „Dėl įmonių, veikiančių vandens, energetikos, transporto ir telekomunikacijų sektoriuose, pirkimo tvarkos koordinavimo“.

²¹EB direktyva „Dėl viešojo darbų, tiekimo ir paslaugų pirkimo sutarčių tvarkos koordinavimo“.

²²EB direktyva „Dėl įmonių, veikiančių vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, pirkimo tvarkos koordinavimo“.

toliau, tačiau, siekiant nustatytų tikslų, priemonės vandens telkiniuose turi būti taikomos, koordinuojant ir derinant visų bendram baseinui priklausančių institucijų veiksmus.

Šiuo metu vykdomi Nemuno vidurupio, Nemuno žemupio, Nemuno aukštupio, Ventos–Lielupės ir Neries baseinų investiciniai vandens tvarkymo projektai.

Prieš pradėdant Nemuno vidurupio baseino investicinį projektą, ISPA įgyvendinimo agentūros (dabar APVA) užsakymu buvo atlikta studija, kuri parodė, kad galima užtikrinti efektyvų baseininių projektų valdymą ir ES investicijų panaudojimą bei išvengti esminio tarifų padidėjimo tik tuo atveju, jei visam regiono vandens ūkiui tvarkyti būtų įsteigta viena organizacinė struktūra – Nemuno vidurupio vandentvarkos centras²³. Lietuvos įstatymai numato tokių struktūrų arba jungtinių įmonių steigimo galimybes, tačiau jas steigti nėra privaloma. Dėl to kyla rizika, kad toks sprendimas įsteigti regiono vandens tvarkymo centrus nebus priimtas dėl subjektyvių veiksnių – pvz., savivaldybių noro turėti sau pavaldžias vandens tvarkymo įmones ir savo nuožiūra nustatyti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų tarifus.

Aplinkos apsaugos agentūros prie Aplinkos ministerijos (toliau – AAA) misijoje numatytas vienas iš strateginių tikslų: užtikrinti vandens apsaugos ir valdymo organizavimą upių baseinų rajonų principu. Tie patys uždaviniai nustatyti ir 2004-07-14 aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-385 patvirtintuose AAA nuostatuose. Šiems tikslams vykdyti AAA sukurtas Baseinų departamentas.

Manome, jog kai kurios upių baseinuose vykdomų vandens tvarkymo projektų problemos atsiranda dėl sudėtingo jų koordinavimo. Upių baseinų projektuose dalyvauja APVA, savivaldybės ir vandens tiekimo įmonės, tad būtina iš anksto apsispręsti, kokios sutartys bus sudaromos: atskiros sutartys su atskiromis savivaldybėmis ir (ar) vandens tiekimo įmonėmis, ar apskritai tik viena sutartis tarp APVA ir visų projektuose dalyvaujančių institucijų.

Dauguma šių projektų apima ne tik kelių savivaldybių, bet ir kelių apskričių teritorijas, todėl savivaldybės ar apskričių viršininkų administracijos negali efektyviai koordinuoti projektų. Pažymėtina, jog Lietuvos Respublikos teisės aktuose nėra aiškiai apibrėžta, kuri institucija ir kaip turėtų koordinuoti šiuos projektus ir derinti kitų institucijų veiksmus. Todėl kylančias projektų vykdymo problemas sprendžia APVA. Mūsų nuomone, Agentūrai atliekant jai nebūdingas galutinės naudos gavėjų funkcijas, yra rizika, kad projektai gali būti koordinuojami neefektyviai.

Atlikta projektų vykdymo analizė parodė, kad ir šiuos projektus vykdančios, ir atsakingos už baseininio valdymo įgyvendinimą institucijos per mažai bendradarbiauja, rengdamos ir įgyvendindamos projektus. Rinkdami audito informaciją nustatėme, kad APVA vykdomi investiciniai vandentvarkos projektai nėra derinami su Aplinkos apsaugos agentūra, tačiau kartais būna atliekamos epizodinės konsultacijos.

²³ „KAMPSAX“ organizacinės struktūros Nemuno vidurupio strateginiam planui parengimas. Trijų galimų bendradarbiavimo scenarijų analizė (2002-09-30 „KAMPSAX“ ataskaita).

Mūsų nuomone, tai rodo, kad AAA specialistai nelabai aktyviai dalyvauja koordinuojant baseinuose vykdomus vandens tvarkymo projektus.

Aplinkos ministerija 2007-01-23 rašto Nr. (15-1)-D8-700 „Dėl ataskaitos projekto“ priede nurodė, kad „...teikiamose išvadose upių baseinai, suformuoti gamtiniu principu, sutapatinami su investiciniais upių baseiniais, kurie buvo suformuoti investiciniams projektams įgyvendinti – administraciniu principu. Manome, kad upių baseinų pagrindu vykdomų projektų koordinavimas yra pakankamas ten, kur jau pasirašytos sutartys dėl techninės pagalbos savivaldybėms. Iki šiol tokios pagalbos neturi tik kelios savivaldybės (tarp jų Vilniaus ir Šiaulių)“.

Mūsų nuomone, vykdant vandentvarkos projektus upių baseinuose pirmiausiai turėtų būti suderinti AAA (turinčios užtikrinti vandens apsaugos ir valdymo organizavimą upių baseinų rajonų principu) ir APVA (įgyvendinančios investicinius vandentvarkos projektus) veiksmai, o jau po to turėtų būti derinami ir koordinuojami kitų institucijų veiksmai.

Šiuos teiginius ir koordinavimo trūkumą patvirtina ataskaitos 3 pavyzdys (16 psl.).

Išvados:

7.2.1. Upių baseinuose vykdomų vandens tvarkymo projektų koordinavimas yra sudėtingas, o Lietuvos Respublikos teisės aktuose nėra aiškiai apibrėžta, kuri institucija ir kaip turėtų koordinuoti šiuos projektus ir derinti kitų institucijų veiksmus, todėl yra rizika, kad jie bus koordinuojami neefektyviai.

7.2.2. APVA vykdomi investiciniai vandentvarkos projektai ne visada derinami su Aplinkos apsaugos agentūra, kurios vienas iš strateginių tikslų – užtikrinti vandens apsaugos ir valdymo organizavimą upių baseinų rajonų principu.

8. Paslaugų vandens ūkio investiciniams projektams vykdyti pirkimų organizavimas

8.1. Konkursų sąlygų sudarymas ir konkursų vykdymas

Audito metu nustatėme, kad yra problemų visuose paslaugų, susijusių su vandens ūkio investicinių projektų įgyvendinimu, pirkimo organizavimo etapuose. Manome, kad jas pašalinus būtų galima sumažinti netinkamai ir ne reikiamu laiku įgyvendinamų projektų riziką.

Sklandi konkurso organizavimo eiga priklauso nuo konkursų sąlygų sudarymo. Toliau pateikiame audito metu nustatytas konkursų sąlygų ir konkursų vykdymo problemas:

8.1.1. Mažas konkurse dalyvaujančių potencialių tiekėjų skaičius ir ilgai užtrunkantys projektavimo darbų pirkimo konkursai

Šią mūsų nuomonę geriausiai iliustruoja Nemuno vidurupio baseino projekto įgyvendinimas, kurio 1 paketui EK nusprendė skirti 51,2 mln. EUR. APVA, matydama, kad šis projektas dvylikos savivaldybių teritorijose apima 28 objektus, kuriems reikėtų parengti pirkimo dokumentus, nusprendė šiuos objektus suskirstyti į 3 grupes – pagal savivaldybių teritorijas, taip, kad kiekvienai iš šių grupių būtų parinktas vienas techninio projekto ir konkursinės dokumentacijos rengėjas, paaiškindama, kad nėra techninių galimybių parengti atskirus pirkimo dokumentus kiekvienam iš 28 numatomų objektų.

Ministerija tokiam sprendimui pritarė²⁴ ir rekomendavo pagal minėtas tris grupes parengti projektinę ir konkursinę dokumentaciją taip, kad kiekvieno iš 28 objektų statybos darbų pirkimo konkursus būtų galima vykdyti atskirai, taip sudarant galimybę lanksčiau organizuoti juos tuo atveju, jeigu kurioje nors savivaldybėje užtruktų projektavimo darbai.

Pagal šią schemą organizuotų projektavimo darbų pirkimo konkursų rezultatai:

- numatytais terminais vyko dviejų Nemuno vidurupio baseino projekto dalių projektavimo darbų pirkimo konkursai: pirmas konkursas – Marijampolės, Vilkaviškio, Kazlų Rūdos ir Kalvarijos savivaldybių teritorijose, antras – Šakių, Jurbarko, Raseinių ir Kelmės rajonų savivaldybių teritorijose, tačiau abiem šioms konkursams buvo gauta tik po vieną pasiūlymą;
- Kėdainių, Radviliškio, Panevėžio miesto ir rajono savivaldybėse buvo organizuoti trys projektavimo darbų pirkimo konkursai. Pirmas konkursas neįvyko, nes nebuvo gauta nė vieno pasiūlymo. Antras konkursas buvo nutrauktas, nes buvo gautas tik vienas pasiūlymas, bet jo kaina – 4,2 mln. Lt su PVM (arba 3,6 mln. Lt be PVM) – perkančiai organizacijai buvo nepriimtina, kadangi, jos nuomone, reali rinkos kaina turėtų būti apie 2,5–2,9 mln. Lt be PVM²⁵. Sutartį pavyko sudaryti tik po trečio konkurso, kuriame buvo svarstyti du pirkimo sąlygas atitinkantys pasiūlymai, tačiau perkančioji organizacija turėjo sutikti su pasiūlyta 4,4 mln. Lt kaina, kuri 200 tūkst. Lt buvo didesnė už atmetąją antro konkurso kainą.

Dėl to, kad konkursas įvyko tik iš trečio karto, buvo gerokai viršytas konkurso procedūroms planuotas laikas (konkurso procedūros pradėtos 2004-12-09, o pasirašyti sutartį konkurso nugalėtojas buvo pakviestas tik 2006-02-06).

Pastebėjimas

Projektuose dalyvaujančių institucijų nuomone, projektavimo darbų konkursai ir projektavimo darbai užtrunka, nes Lietuvoje trūksta projektuotojų.

²⁴ LR aplinkos ministerijos 2004-04-04 raštas Nr.(15-1)-D8-8572.

Pastebėjimas

Sudarant projektų įgyvendinimo grafiką, daroma prielaida, kad projektavimo darbų trukmė bus 10 mėn., konkursų procedūrų trukmė – 6 mėn., tačiau vykdant projektus pagal Sanglaudos fondo taisykles, šie terminai yra gerokai didesni: konkursų procedūrų trukmė – vieneri metai, projektavimo darbų trukmė – iki 2 metų. Mūsų nuomone, per ilgai trunkantys, projektavimo darbų pirkimo konkursai ir projektavimo darbai trukdo Finansiniuose memorandumuose numatytus darbus pradėti laiku.

8.1.2. APVA ne visada užtikrina konkursų dokumentacijos reikiamą kokybę.

Projektuotojų parengta konkursų dokumentacija ne visada pakankamai aiški ir suprantama. APVA, priimdama šią dokumentaciją iš rengėjų, ne visada kvalifikuotai įvertina atliktą darbą. Todėl kai kurių konkursų dokumentacija parengiama nekokybiškai, konkursų dalyviams kyla papildomų klausimų (12 pavyzdys, 36 psl.).

▪ **Kauno projekto pavyzdys.** Kauno miestas yra vienas iš didžiausių Nemuno upės teršėjų. Čia vėluojama įgyvendinti projektą „Kauno miesto biologinių valymo įrenginių statyba“. Pagrindinė vėlavimo priežastis – rangovui parinkti APVA organizavo du projektavimo ir statybos darbų pirkimo konkursus, trukusius daugiau kaip dvejus metus.

Pirmojo konkurso viešojo pirkimo komisija, kurios narių daugumą sudarė galutinės naudos gavėjo – UAB „Kauno vandenys“ – atstovai, 2003 m. rugsėjo 29 d. išrinko konkurso nugalėtoją ir rekomendavo APVA sudaryti su juo rangos sutartį. APVA konkurso rezultatų vertinimo ataskaitos nepatvirtino, aiškindama, kad komisija parinko paties brangiausio ir nepatikimiausio techninio sprendimo pasiūlymą ir konkurso rezultatams įvertinti pakvietė tarptautinius ekspertus. Tačiau komisijai, ekspertams ir Agentūrai nesusitarus, pastaroji kreipėsi į EK Delegaciją²⁶, prašydama skirti savo ekspertus ir kartu su vertinimo komisija iš naujo įvertinti konkursinius pasiūlymus. EK nuomone, bet koks papildomų ekspertų įtraukimas į vertinimo procedūrą negali duoti aiškių rezultatų dėl vertinimo komisijos narių nevieningos nuomonės, todėl EK rekomendavo paskelbti konkursą iš naujo²⁷, prieš tai padarius konkurso dokumentacijos pakeitimus.

Tačiau APVA, norėdama baigti šį konkursą, nusprendė paskirti naują vertinimo komisiją, kuri, užtrukus susirašinėjimams tarp APVA, savivaldybės, UAB „Kauno vandenys“ ir kitų institucijų, buvo sudaryta 2004 m. birželio 7 d.

Bet ir šios komisijos darbas strigo dėl to, kad:

► keturi Kauno miesto savivaldybės administracijos ir UAB „Kauno vandenys“ deleguoti komisijos nariai pateikė komisijos pirmininkui pareiškimus dėl pasitraukimo iš vertinimo komisijos, aiškindami, jog negalintys priimti galutinio sprendimo dėl konkurso vertinimo rezultatų;

²⁵ APVA 2005-08-31 rašto Nr. APVA-1788 priedas.

²⁶ ES institucija, prižiūrinti, kaip naudojamos ES lėšos.

► vienas komisijos narys, Aplinkos ministerijos atstovas, konstatavo, kad vertinimui pakviesti keli ekspertai pateikė skirtingas išvadas dėl kai kurių nuotekų valymo įrenginių technologinių parametrų, todėl išrinkti konkurso nugalėtoją esą sudėtinga. Jo nuomone, „šiam konkurse per giliai vertinti technologiniai parametrai, kurių teisingumą gali patvirtinti ar paneigti tik patys pasiūlymų tiekėjai“²⁸.

Šiai komisijai iširus ir nepavykus nustatyti konkurso nugalėtojo, 2004 m. liepos 9 d. APVA sudarė dar vieną – trečią vertinimo komisiją.

Konkurso metu EK informavo, kad gautas kompanijos „Krüger A/S“ skundas dėl

Pastebėjimas

EK rekomendacijas dėl konkurso nutraukimo APVA įvykdė po 10 mėnesių.

konfidencialumo nesilaikymo. Reaguodama į tai, Finansų ministerija 2004 m. rugsėjo 30 d. prašė laikinai atidėti sutarties su potencialiu konkurso nugalėtoju pasirašymą. APVA šį konkursą nutraukė 2004-11-12, kaip buvo rekomendavusi EK.

Pakartotinio konkurso pirkimo procedūros buvo pradėtos 2004 m. gruodžio 1 d., o informacija apie jo sąlygas paskelbta 2005 m. sausio 5 d., nurodžius, kad atplėšti pasiūlymų vokus numatoma 2005 m. vasario 25 d. Dėl projekto sudėtingumo ir konkursų dokumentacijos neaiškumų, konkurso dalyvių prašymu, vokų atplėšimas perkeltas į 2005 m. kovo 31 d.

Pažymėtina, jog visų trijų konkurso dalyvių siūlymuose pateikta kaina buvo didesnė už konkurso sąlygose nurodytą projekto biudžetą, todėl sutartį pavyko pasirašyti tik nutraukus ir antrąjį konkursą ir perėjus prie neskelbiamų derybų bei atsisakius dalies konkurso sąlygose numatytų projekto darbų.

Įgyvendinant investicinį projektą „Kauno miesto biologinių valymo įrenginių statyba“, nuo numatytų terminų atsilieka 2–3 metus. APVA nuomone, tokia padėtis susidarė dėl patirties nebuvimo, konkurso rezultatų vertinimo komisijos narių neteisingų sprendimų, jų laiku neatliktų darbų ir EK Delegacijos reikalavimų nevykdymo.

- **Druskininkų projekto pavyzdys.** Sudėtinga situacija susidarė ir vykdant šį projektą. Viena iš konkurso dalyvių – kompanija „Krüger A/S“ – Vyriausybei apskundė „Druskininkų miesto vandenvalos sistemos modernizavimo ir rekonstrukcijos“ projekto pirkimų komisijos sprendimą dėl konkurso nugalėtojo nustatymo. Ji tvirtino, kad konkurso dokumentacijoje nurodžius konkrečias nuotekų biologinio valymo proceso sąlygas, atitinkančias konkursą laimėjusio konsorciumo BIO BALANCE nario – įmonės „Symbio“ siūlyto proceso sąlygas, buvo „užprogramuotas“ laimėtojas.

Kita konkurso dalyvė – įmonė AS MERKO EHITUS – 2003 m. lapkričio 11 d. taip pat parašė skundą APVA ir EK Delegacijai. Ji nurodė aplinkybes, jos manymu, sudariusias sąlygas

²⁷APVA 2005-08-11 raštas Nr. APVA-1634.

²⁸Rolando Zazerskio 2004-07-01 pareiškimas APVA.

neteisingai vertinti jos pateiktą pasiūlymą, ir prašė, perskaičius eksploatacijos išlaidas, pasiūlymą įvertinti iš naujo.

Pasamdžiusi ekspertus ir išnagrinėjusi skundus, EK nusprendė sumažinti ES šiam projektui teikiamos paramos dalį 10 proc., t. y. 206 765 EUR. EK Regioninės politikos generalinio direktoriaus nuomone, „nesimetriško vertinimo kriterijų taikymas varžytinių dalyviams sukėlė dvejopą pažeidimą:

- ▶ metodologijos keitimas vertinimo procedūros metu sudarė nevienodas sąlygas potencialiems dalyviams;
- ▶ naudojimas aiškiai skirtingų kriterijų kandidatams diskriminavo dalyvius“.

Dėl netinkamai organizuoto Druskininkų projekto konkurso Lietuva patyrė 398 105 EUR papildomų išlaidų (206 765 EUR – dėl ES finansavimo sumažinimo ir 191 340 EUR – dėl rangovui sumokėtų netesybų ir delspinigių).

Šie du pavyzdžiai rodo, jog, esant labai sudėtingiems projektams ir skiriant per daug dėmesio technologiniams sprendimams konkurso dokumentacijoje, ilgėja konkursų rezultatų vertinimo laikas, didėja rizika parengti šią dokumentaciją taip, kad ji būtų pritaikyta tik vienam iš konkursų dalyvių, mažėja galimybių tiekėjui pasiūlyti geriausią, bet konkurso dokumentacijoje nenumatytą techninį sprendimą ir, kaip paaiškėjo Druskininkų projekto atveju, didina riziką prarasti dalį ES skiriamų Lietuvai lėšų.

Pastebėjimas

Dėl Druskininkų ir Kauno projektų vykdymo atsilikimo, konkursų organizavimo nesklaidumų, delsimu vykdyti EK rekomendacijas institucijų darbuotojai atsakomybėn traukti nebuvo

▪ Konkursų organizavimo trūkumų pavyzdžiai:

- ▶ Neringos konkurso dalyviai dėl konkurso ir jo procedūrų pateikė daugiau kaip 20 klausimų, kuriems reikėjo papildomo APVA paaiškinimo;
- ▶ APVA paskelbtų atvirų konkursų dėl Kauno ir Nemuno vidurupio baseino projektų sąlygose numatytas reikalavimas pateikti informaciją, kad tiekėjas nėra „pripažintas kaltu už teisės pažeidimus profesinėje veikloje“. Šis reikalavimas praktikoje yra neįgyvendinamas, nes Lietuvos Respublikos teisės aktuose nėra „profesinio pažeidimo“ sąvokos, kuri galėtų būti taikoma juridiniam, o ne fiziniam asmeniui;
- ▶ konkursų dokumentacijoje yra numatyta rangovo garantija, leidžianti iš konkurso laimėtojų išieškoti visus nuostolius, kuriuos patirs užsakovas, jei dėl rangovo kaltės nebus pasiekta jo pasiūlyme deklaruotų techninių įrangos ir tinklų parametrų bei ekonominių rodiklių.

Išanalizavę pasirašytą garantiją su Kauno miesto biologinių valymo įrenginių statybos rangovu, nustatėme, kad pagal šią garantiją išieškoti kompensaciją ar patirtus nuostolius būtų sudėtinga dėl joje pateiktos netikslios skaičiavimo formulės (12 pavyzdys).

12 pavyzdys

Visų garantijoje pateiktų baudų skaičiavimo formulių netikslumo esmė – pagal formules apskaičiuavus baudas, rezultatai gaunami ne litais, o neegzistuojančiais vienetais – Lt²/t.

Šią mūsų išvadą patvirtino APVA užsakyta techninė ekspertizė, kuri rekomendavo: „kad išvengtų juridinių problemų baudų išieškojimo atveju Perkančioji organizacija turi informuoti rangovą apie garantijų formulėse nustatytus netikslumus, paaiškinti netikslumo esmę nurodydama, kad baudos skaičiavimo principas garantijose nurodytas teisingai ir nėra keičiamas. Ištaisoma formulėje įsivėlusį klaidą ir tai nekeičia šalių įsipareigojimų dėl garantuojamų eksploataavimo sąnaudų“ (5 priedas).

Mūsų nuomone, vien informuoti rangovą nepakanka, nes garantijos suteikimas yra rangovo įsipareigojimų įvykdymą užtikrinantis dokumentas, kurio keitimas turi būti patvirtintas rangovo ir užsakovo.

Išvados:

8.1.1. Mažas konkurse dalyvaujančių potencialių tiekėjų skaičius ir ilgai trunkantys projektavimo darbų pirkimo konkursai trukdo parinkti projektuotojus ir laiku pradėti Finansiniuose memorandumuose numatytus darbus, tai kelia projektų įvykdymo reikiamu laiku riziką.

8.1.2. Kauno projektą pradėta vykdyti vėluojant beveik dvejus metus, dėl to prireikė keisti Finansiniame memorandume numatytus projekto vykdymo terminus. Galima ES sankcijų Lietuvai rizika dėl pažeistų pirkimo procedūrų, nes:

a) konkurso dokumentacijos trūkumai ir konkrečių technologijų numatymas ar jų aprašymas ilgino konkurso rezultatų vertinimo laiką;

b) APVA, norėdama baigti konkursą, nusprendė paskirti naują vertinimo komisiją ir, nesilaikydama EK Delegacijos rekomendacijų organizuoti naują Kauno projekto konkursą, jį surengė po 10 mėnesių.

8.1.3. Dėl netinkamai organizuoto Druskininkų projekto konkurso Lietuva patyrė 398 105 EUR papildomų išlaidų.

8.1.4. APVA, priimdama konkursų dokumentaciją iš rengėjų, ne visada kvalifikuotai įvertina dokumentų rengėjų atliktą darbą, nes:

a) konkursų sąlygose pateikiama nepakankamai aiški informacija apie projektą, dėl to APVA iš konkursų dalyvių gauna daug papildomų klausimų, kuriems aiškintis reikia papildomų laiko sąnaudų;

b) pagal konkurso garantiją (Kauno projektas) išieškoti kompensaciją ar patirtus nuostolius užsakovui būtų sudėtinga dėl joje pateiktos netikslios skaičiavimo formulės.

8.2. Viešojo pirkimo komisijų sudarymas

Viešojo pirkimo komisijų sudarymas yra svarbus veiksnys, vykdamas pirkimų organizavimą.

Viešųjų pirkimų įstatymo 16 str. numatyta, jog „pirkimų komisija veikia ją sudariusios organizacijos vardu ir pagal jai suteiktus įgaliojimus“.

Audito metu išnagrinėję APVA direktoriaus patvirtintą Prekių, darbų ir paslaugų viešojo pirkimo komisijos darbo Reglamentą, Procedūrų vadovą ir APVA direktoriaus įsakymus dėl viešųjų pirkimų komisijos sudarymo, nustatėme, kad šiuose dokumentuose nenumatyta:

- per kiek laiko turi būti sudaryta ir patvirtinta komisija. Dėl to APVA neturi pakankamai laiko ir galimybių, kad būtų parinkti ir tinkamai įvertinti, o, jei reikia, pakeisti siūlomi komisijos nariai. Todėl atsiranda rizika, kad komisija pradės darbą nepasiruošusi (13 pavyzdys);

13 pavyzdys

1. Investicinių projektų „Kauno miesto biologinių valymo įrenginių statyba“ ir „Nemuno vidurupio baseino vandentvarkos ūkio investicijų I etapui rengimas Kėdainių, Radviliškio, Panevėžio miesto ir rajono savivaldybėse“ viešųjų pirkimų komisijos patvirtintos tą pačią dieną, kai vyko konkursų vokų su tiekėjų pasiūlymais atplėšimo procedūros: atitinkamai 2005-03-31 ir 2005-04-14. Pastaruoju atveju prašymai savivaldybėms dėl komisijos narių kandidatūrų buvo išsiųsti 2005-04-04, t. y. pažeidžiant pačios APVA nustatytą 1 mėnesio terminą.

2. APVA, organizuodama pirmąjį iš šių konkursų, 2005-03-25 raštą²⁹ su pasiūlymu skirti viešojo pirkimo komisijos narius išsiuntė bendrijai „Atgaja“ ir Lietuvos žaliųjų judėjimui. Pastaroji organizacija, sužinojusi vertinimo darbų apimtį, likus vienai dienai iki komisijos darbo pradžios, t. y. 2005-03-30, atšaukė savo atstovą, aiškindama, jog neturinti galimybių finansuoti tokios apimties darbuotojo veiklą³⁰, o bendrija „Atgaja“, nors ir spėjo pateikti savo kandidatą, tačiau pareiškė APVA, kad „bendrija ateityje tikisi atsakymui į raštą turėti bent kelias darbo dienas, o ne paskutinės minutės variantą“, kaip įvyko šiuo atveju³¹.

- komisijos narių teisės, pareigos ir nereglementuotos procedūros, kaip komisijos nariai turi būti traukiami atsakomybėn. Dėl to gali atsirasti netinkamų sprendimų rizika. (14 pavyzdys);

14 pavyzdys

Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 16 str. numatyta, kad „Komisijos narys už savo veiką atsako pagal Lietuvos Respublikos įstatymus“. APVA Procedūrų vadove nereglementuotos komisijos narių teisės, pareigos ir atsakomybė bei komisijos narių traukimo atsakomybėn tvarka, o Vadovo 5.2 sk. tik nurodama, jog tai numatyta Viešųjų pirkimų įstatymo 16 str.

- kandidato įvertinimo kriterijai ir procedūros; Procedūrų vadove numatytas tik „Komisijos nario gyvenimo aprašymo“ nagrinėjimas, tačiau šio dokumento forma nesuteikia pakankamai informacijos apie kandidatą. Todėl komisijos darbe kyla rangovų pasiūlymų, jų patikimumo vertinimo ar sprendimų dėl tolesnių pirkimo procedūrų priėmimo problemų (15, 16 ir 17 pavyzdžiai).

15 pavyzdys

1. Kauno investicinio projekto rangovo parinkimo konkurse komisijos nariams teko vertinti ir juridinius klausimus, susijusius su tarptautine teise. Tačiau iš komisijos narių gyvenimo aprašymų negalima nustatyti, ar jie gali tai atlikti.

2. Prašymuose paskirti komisijos narį APVA reikalauja, kad kandidatas turėtų darbo pirkimo komisijose patirtį, tačiau informacija apie tai kandidato gyvenimo aprašyme nepateikiama.

²⁹APVA 2005-03-25 raštas Nr. APVA-0486.

³⁰Lietuvos žaliųjų judėjimo 2005-03-30 raštas Nr. 17.

³¹Bendrijos „Atgaja“ 2005-03-29 raštas Nr. 24.

Kaip minėjome, neaiškiai reglamentuota pirkimų komisijos narių veikla jau turėjo neigiamų padarinių Kauno ir Druskininkų projektams.

16 pavyzdys

Vertindama Nemuno vidurupio baseino projekto gautus pasiūlymus, komisija nustatė, kad buvo gautas tik vienas pasiūlymas ir pasiūlyta kaina didesnė nei AM rekomenduojami projektavimo ir inžinerinių paslaugų normatyvai. Dėl to komisija nutarė rekomenduoti derybas su tiekėju dėl kainos sumažinimo. Viešųjų pirkimų tarnyba sutiko, kad būtų atmetas šis pasiūlymas³², tačiau nurodė, kad APVA pirkimo komisijos rekomendacija perkančiai organizacijai „pereiti į derybas su tiekėju dėl kainos sumažinimo“ prieštarauja Viešųjų pirkimų įstatymo 45 straipsnio nuostatomis.

17 geros praktikos pavyzdys

Į komisiją, vertinusią Nemuno vidurupio baseino projekto konkurso pasiūlymus, UAB „Aukštaitijos vandenys“ rekomendavo savo teisininką, kuris nustatė, kad vienas iš konkurso dalyvių pateikė konkursui suklastotus dokumentus. Komisijos sprendimu nepatikimas tiekėjas pašalintas iš konkurso.

Išvada:

8.2.1. APVA patvirtintame Prekių, darbų ir paslaugų viešojo pirkimo komisijos darbo Reglamente, Procedūrų vadove ir APVA direktoriaus įsakymuose dėl viešojo pirkimo komisijos sudarymo nėra pakankamai aiškiai reglamentuoti komisijos sudarymo kriterijai ir principai, dėl to yra rizika, kad į komisijas gali būti įtraukti specialistai, neturintys tinkamos kvalifikacijos.

9. Projektinės dokumentacijos tvarkymas APVA

UAB „PricewaterhouseCoopers“ 2005 m. balandžio mėnesį pateikė Aplinkos projektų valdymo agentūros administracinių gebėjimų stiprinimo galimybių analizės ataskaitą, kurioje numatė priemones, galinčias pagerinti projektų valdymą, pvz., tobulinti organizacinę APVA struktūrą, valdymą ir Procedūrų vadovą. Atlikę auditą, norėtume papildomai atkreipti dėmesį į problemas, susijusias su vidiniu APVA administravimu ir projektų valdymu.

APVA Procedūrų kontrolės skyrius ir Viešųjų pirkimų tarnyba pastebėjo, kad su projektais susiję dokumentai tvarkomi nepakankamai operatyviai (18 pavyzdys). Todėl yra rizika, kad dėl nepakankamai greitai APVA tvarkomų dokumentų ilgėja projektų įgyvendinimo trukmė.

18 pavyzdys

1. Sutartis su UAB SWEGO BKG dėl „Nemuno vidurupio baseino vandentvarkos ūkio investicijų I etapui rengimas Marijampolės, Vilkaviškio, Kazlų Rūdos ir Kalvarijos savivaldybėse“ konkurso dokumentacijos ir projektavimo buvo sudaryta 2005-07-11. Apie šios sutarties sudarymą pagal Viešųjų pirkimų įstatymą APVA turėjo pranešti Viešųjų pirkimų tarnybai (VPT) iki 2005-07-25, o apie pirkimų procedūras – iki 2005-08-28. Tai buvo padaryta atitinkamai tik 2005-09-29 ir 2005-11-08 (neatitikimus pastebėjo Procedūrų kontrolės skyrius, 2005-09-29 patikros lapas Nr.11 ir 2005-11-08 patikros lapas Nr.12).

2. Vykdydama projektą „Kauno m. biologinių valymo įrenginių statyba“, APVA 2005-05-23 informavo Viešųjų pirkimų tarnybą³², kad konkurso metu visi pateikti pasiūlymai turi būti atmesti. Viešųjų pirkimų tarnyba davė sutikimą atmesti gautus pasiūlymus³⁴, tačiau nurodė, kad Agentūra nesilaikė Viešojo pirkimo įstatymo reikalavimų: pranešė tiekėjams apie pasiūlymų techninių duomenų patikrinimo rezultatus tik 2005-05-18, nors sprendimas buvo priimtas 2005-04-26.

Tai sukėlė tiekėjų nepasitenkinimą. 2005-06-02 Vilniaus apygardos teismas priėmė firmos „UNILAND s. c. a. r. l.“ ieškinį APVA dėl neteisėto ir nepagrįsto techninio pasiūlymo atmetimo. Teismas sustabdė konkurso procedūras, kol bus iš esmės išnagrinėta byla pagal ieškinį³⁵.

Atlikdami auditą pastebėjome, kad dėl APVA personalo kaitos dažnai keičiasi ir projektų vadovai, tačiau vadovavimo projektams perdavimo procesas nereglamentuotas. Formuojant projektų dokumentacijos bylas, nesudaromi joje esančių dokumentų išsamūs aprašai. Todėl negalima nustatyti, ar naujam darbuotojui buvo perduota visa projekto dokumentacija. Vykdomi vandens ir nuotekų tvarkymo projektai yra sudėtingi, ir kiekvienas iš naujo paskirtas projektų vadovas ilgai užtrunka, kol išsigilina į visus projekto niuansus, o tai didina projekto valdymo riziką.

Išvada:

9.1. Dėl nepakankamo APVA dokumentų tvarkymo operatyvumo ir netinkamos dokumentų apskaitos bei perdavimo, keičiantis darbuotojams, gali didėti projektų įgyvendinimo sąnaudos.

³²Viešųjų pirkimų tarnybos 2005-09-15 raštas Nr. 4S-2163.

³³APVA 2005-05-23 raštas Nr. APVA-0957.

³⁴Viešųjų pirkimų tarnybos 2005-06-08 raštas Nr. 4S-1328.

³⁵Vilniaus apygardos teismo 2005-07-13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1958-38/2005.

APIBENDRINANČIOS IŠVADOS

1. Lietuvos Respublikoje vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo plėtra iki 2005 m. buvo vykdoma be aiškiai nustatytos strategijos ir šios veiklos valstybinio valdymo bei reguliavimo pagrindų. Lietuvos Respublikos Vyriausybės pavedimu Aplinkos ministerija parengė Vandentvarkos ūkio (vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo) plėtros strategiją iki 2010 metų, kurią aplinkos ministras patvirtino 2005-01-12. Strategijos įgyvendinimo uždaviniams numatytas priemonės pavesta vykdyti Aplinkos ministerijos Komunalinio ūkio departamentui (žr. ataskaitos 1 skyrių).

2. Aplinkos ministro 2005-01-12 patvirtinta „Vandentvarkos ūkio (vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo) plėtros strategija“ neviseškai atitinka 2006-07-13 priimto Lietuvos Respublikos geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo įstatymo nuostatas, reglamentuojančias vandens tiekimo, nuotekų tvarkymo valdymą ir valstybinį reguliavimą (žr. ataskaitos 1 skyrių).

3. Vėluojama įgyvendinti visus vandens tvarkymo projektus ir pasirašyti sutartis, todėl yra rizika, kad Lietuva nespės laiku atlikti projektuose numatytų darbų, netesės savo įsipareigojimų vandens tvarkymo srityje, o EK nesutikus pakeisti Finansinių memorandumų, galima rizika prarasti dalį vandens projektams vykdyti skiriamų Sanglaudos fondo lėšų (žr. ataskaitos 3, 5, 6 skyrius):

- Vilniaus, Jonavos ir Neringos projektams, kurie pradėti vykdyti 2001 m., per 5 metus panaudota 55,1 proc. (31,1 mln. EUR) skirtų lėšų. Šių projektų, kurie turėjo būti baigti iki 2005-12-31, įvykdymo terminai EK sprendimu pratęsti atitinkamai iki 2007-12-31 (Jonavos projektas) ir iki 2008-07-31 (Vilniaus ir Neringos projektai);

- Druskininkų, Kauno, Kėdainių, Radviliškio, Mažeikių projektams, kurie turėjo būti baigti iki 2006-12-31, 2006-07-01 buvo panaudota 35,1 proc. lėšų (18,3 mln. EUR), o nepanaudota 64,9 proc. (33,9 mln. EUR). Iš šių projektų tik Druskininkų projektas baigiamas vykdyti, o Radviliškio projekto įvykdymo terminas EK sprendimu pratęstas iki 2007 m. gruodžio 31 d.;

- APVA, norėdama baigti konkursą ir nesilaikydama EK Delegacijos rekomendacijų organizuoti naują Kauno projekto konkursą, jį surengė po 10 mėnesių. Kauno projektą pradėta vykdyti vėluojant beveik dvejus metus, dėl to prirėikė keisti Finansiniame memorandume numatytus projekto vykdyimo terminus. Galima ES sankcijų Lietuvai rizika dėl pažeistų pirkimo procedūrų;

- Dėl netinkamai organizuoto Druskininkų projekto konkurso Lietuva patyrė 398 105 EUR papildomų išlaidų.

4. Lietuvoje nėra patvirtintos ir su EK suderintos tvarkos, kuri reglamentuotų, kaip, kokiais terminais ir kokie dokumentai turėtų būti pateikiami Europos Komisijai, prašant pratęsti Finansinio memorandumo galiojimo laiką. Dėl to pavėluotai rengiamos ir pateikiamos paraiškos Finansiniams memorandumams pratęsti, Finansinių memorandumų pakeitimai patvirtinti pasibaigus jų terminams (žr. ataskaitos 6 skyrių);

5. Pagal Vietos savivaldos įstatymą šilumos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų surinkimo ir valymo organizavimas yra priskirtoji (ribotai savarankiška) savivaldybių funkcija. Tačiau šiuo metu susiformavę vandens tvarkymo projektų valdymo principai neskatina savivaldybių efektyviau panaudoti savo išteklius ir galimybes vykdant projektus ir nedidina atsakomybės už jų vykdymo rezultatus. Savivaldybės neprivalo atsiskaityti Vyriausybei už joms priskirtų funkcijų vykdymą ir gautų projektams valstybės biudžeto ir ES lėšų panaudojimą, todėl jų vaidmuo ir atsakomybė, vykdant vandens tiekimo ir nuotekų valymo projektus, yra nepakankami. (žr. ataskaitos 2 skyrių).

6. Lietuvos Respublikos teisės aktuose nėra numatyto laikotarpio arba projekto etapo, kuriuo turėtų būti sudarytos sutartys tarp APVA ir savivaldybių ir / arba vandens tvarkymo įmonių dėl užduočių ir atsakomybės pasiskirstymo. Šios sutartys sudaromos pavėluotai, todėl projektų vykdymo ir koordinavimo funkcijos tarp institucijų nėra tinkamai ir laiku pasiskirstomos. Kai nėra teisinės bazės, išsamiai reglamentuojančios vandens tvarkymo projektų koordinavimą ir institucijų veiksmų derinimą, šios institucijos per mažai bendradarbiauja, jų veiksmai nepakankamai koordinuojami ir kontroliuojami (žr. ataskaitos 7 skyrių).

7. APVA vykdomi investiciniai vandentvarkos projektai ne visada derinami su Aplinkos apsaugos agentūra, kurios vienas iš strateginių tikslų – užtikrinti vandens apsaugos ir valdymo organizavimą upių baseinų rajonų principu. Vykdam upių baseinuose numatytus vandens tvarkymo projektus, nėra aiškiai apibrėžta, kuri institucija ir kaip turėtų koordinuoti šiuos projektus ir derinti kitų institucijų veiksmus, todėl yra rizika, kad jie bus koordinuojami neefektyviai.

8. Sudarytose sutartyse dėl užduočių ir atsakomybės pasiskirstymo nevisiškai aptarti iš investicijų sukurto turto ir nuosavybės bei įstatinio kapitalo pokyčių apskaitos, taip pat tarifų, atitinkančių principą „teršėjas moka“, klausimai. Todėl gali kilti ilgalaikio turto apskaitos ir įstatinio kapitalo apskaitos bei tarifų nustatymo problemų, pradėjus eksploatuoti vandens tiekimo ir valymo įrenginius (žr. ataskaitos 7 skyrių).

9. APVA, priimdama konkursų dokumentaciją iš jos rengėjų, ne visada tinkamai ją įvertina. APVA patvirtintame Prekių, darbų ir paslaugų viešojo pirkimo komisijos darbo Reglamente, Procedūrų vadove ir APVA direktoriaus įsakymuose dėl viešųjų pirkimų komisijos sudarymo nenustatyti pakankamai konkretūs komisijų sudarymo kriterijai ir principai, nenustatyta komisijos narių atsakomybė ir patraukimo atsakomybės tvarka, dėl to yra rizika, kad į šias

komisijas įtraukiami nevisiškai tinkamos kvalifikacijos specialistai ir priimami neteisingi sprendimai (žr. ataskaitos 8 skyrių).

10. Dėl nepakankamo APVA dokumentų tvarkymo operatyvumo ir netinkamo projektų dokumentų apskaitos bei perdavimo, keičiantis darbuotojams, galima projektų įgyvendinimo rizika (žr. ataskaitos 9 skyrių).

REKOMENDACIJOS

Lietuvos Respublikos Vyriausybei:

1. Siekiant užtikrinti, kad vandens tiekimas ir nuotekų tvarkymas būtų tolygiai vystomas, efektyviai valdomas ir ES lėšos vandens tvarkymo projektams būtų laiku ir rezultatyviai panaudotos, parengti naują vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo strategiją.

2. Inicijuoti būtinus teisės aktų pakeitimus, kurie užtikrintų savivaldybėms priskirtos geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų surinkimo ir valymo organizavimo funkcijos efektyvesnę vykdymą, projektų galutinės naudos gavėjų (savivaldybių arba vandens tiekimo įmonių) funkcijų ir atsakomybės padidinimą bei aktyvesnę jų dalyvavimą vykdant ir finansuojant projektus.

Aplinkos ministerijai:

1. Išanalizuoti vėlavimo, vykdant vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo projektus, priežastis ir nustatyti vandens tvarkymo projektų koordinavimo ir visų projektuose dalyvaujančių institucijų bendradarbiavimo principus bei patvirtinti tvarką, kad būtų užtikrintas efektyvus šių projektų valdymas ir suderinti institucijų veiksmai.

2. Užtikrinti APVA ir Aplinkos apsaugos agentūros tarpusavio bendradarbiavimą, vykdant vandens ir nuotekų tvarkymo, ypač upių baseinų, projektus. Esant būtinybei, inicijuoti reikiamus teisės aktų pakeitimus.

3. Siekiant sumažinti riziką prarasti vandens tvarkymo projektams numatytą EK finansavimą, kartu su Finansų ministerija nustatyti ir suderinti su EK šių memorandumų pakeitimo tvarką, numatančią pakeitimo procedūras, jų pradžios terminus, parengti reikalingų dokumentų standartines formas ir jų pildymo instrukcijas.

Aplinkos projektų valdymo agentūrai:

1. Išanalizuoti projektų įgyvendinimo patirtį ir nustatyti optimalų atsakomybės ir funkcijų pasidalijimą tarp institucijų, vykdančių vandens tvarkymo projektus. Esant būtinybei,

patikslinti pasirašytas atsakomybės ir funkcijų pasidalijimo sutartis. Pasirašyti dar nesudarytas sutartis su visomis savivaldybėmis ir / arba vandens tvarkymo įmonėmis, dalyvaujančiomis vykdant šiuos projektus.

2. Sutartyse aptarti ilgalaikio turto ir įstatinio kapitalo pokyčių, sukurtų vykdant šiuos projektus, apskaitos ir nuosavybės bei vandens paslaugų tarifų pakeitimų, atitinkančių principą „teršėjas moka“, klausimus.

4. Išanalizuoti vėlavimo, vykdant vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo projektus, priežastis, numatyti spartesnio jų vykdymo priemones.

5. Siekiant išvengti konkursų organizavimo nesklandumų, išanalizuoti įvykusių konkursų patirtį ir:

5.1. imtis priemonių užtikrinti rengėjų rengiamos konkursų dokumentacijos kokybę;

5.2. patobulinti APVA Procedūrų vadove numatytą Viešojo pirkimo komisijų sudarymo ir jų darbo organizavimo tvarką.

6. Išnagrinėti pasirašytas su rangovais garantijas dėl sutarčių vykdymo. Prireikus organizuoti ir kontroliuoti juridinius garantijų pakeitimus.

7. Siekiant išvengti vandens tvarkymo projektų įgyvendinimo rizikos, kylančios dėl APVA darbo organizavimo vidaus problemų, patobulinti dokumentų apskaitos tvarkymo, perdavimo ir kontrolės sistemą.

2-ojo audito departamento direktorė

Zita Valatkienė

Vyriausiasis valstybinis auditorius

Antanas Aliulis

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaita
Valstybės investicijų nuotekų valymui panaudojimas
I priedas

Vandens tvarkymo projektų finansavimo šaltiniai, numatyti Finansiniuose memorandumuose iki 2006-07-01

Ei l. N r.	Projekto numeris	Finansinio memoran- dumo pasirašymo data	Numatyta įvykdymo data	Iki kada atlikti mokėjimai / išlaidos laikomos tinkamomis	Projekto vertė, mln. EUR			Numatyti tinkamų lėšų finansavimo šaltiniai					
					Bendros numaty- tos išlaidos	Tinka- mos išlaidos	Netinka- mos išlaidos	Sanglau- dos fondas	Dalis nuo tinkamų finansuoti lėšų, proc.	LR biudže- to lėšų	Dalis nuo tinkamų finansuoti lėšų, proc.	Savival- dybių ir vandens įmonių lėšų	Dalis nuo tinkamų finansuoti lėšų, proc.
1	2	3	4	5	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	2000/LT/16/P/PE/001 Vilnius	2001-04-26	2005-12-31	2005-12-31	43.3	40.0	3.3	20.0	50.0	8.0	20.0	12.0	30.0
2	2000/LT/16/P/PE/002 Druskininkai	2000-12-22	2006-12-31	2006-12-31	5.5	5.5	0.0	3.6	65.0	1.9	35.0	0.0	0.0
3	2001/LT/16/P/PE/005 Jonava	2001-12-13	2005-12-31	2005-12-31	6.3	6.3	0.0	3.8	60.0	2.5	40.0	0.0	0.0
4	2001/LT/16/P/PE/006 Neringa	2001-12-18	2005-12-31	2005-12-31	10.5	10.2	0.3	4.8	47.0	4.6	45.1	0.8	7.9
5	2001/LT/16/P/PE/007 Kaunas	2001-12-13	2006-12-31	2006-12-31	31.9	22.3	9.6	15.8	71.0	6.5	29.0	0.0	0.0
6	2002/LT/16/P/PE/009 Kėdainiai	2002-12-17	2006-12-31	2006-12-31	10.6	10.4	0.2	6.8	65.0	3.6	35.0	0.0	0.0
7	2002/LT/16/P/PE/013 Radviliškis	2002-12-13	2006-12-31	2006-12-31	6.6	6.4	0.2	4.5	70.0	1.9	30.0	0.0	0.0
8	2002/LT/16/P/PE/014 Mažeikiai	2002-12-18	2006-12-31	2006-12-31	7.5	7.5	0.0	3.7	49.4	3.8	50.6	0.0	0.0
9	2003/LT/16/P/PE/015 Plungė	2003-12-16	2007-12-31	2007-12-31	7.9	7.9	0.0	5.8	73.4	1.6	20.3	0.5	6.3
10	2004/LT/16/C/PE/002 Nemuno vidurupis	2004-12-27	2007-12-31	2008-12-31	75.5	64.0	11.5	51.2	80.0	12.8	20.0	0.0	0.0
11	2004/LT/16/C/PE/004 Nemuno žemupys	2005-03-15	2007-12-31	2008-12-31	44.7	37.9	6.8	30.3	80.0	7.6	20.0	0.0	0.0

Ei l. N r.	Projekto numeris	Finansinio memoran- dumo pasirašymo data	Numatyta įvykdymo data	Iki kada atlikti mokėjimai / išlaidos laikomos tinkamomis	Projekto vertė, mln. EUR			Numatyti tinkamų lėšų finansavimo šaltiniai					
					Bendros numaty- tos išlaidos	Tinka- mos išlaidos	Netinka- mos išlaidos	Sanglau- dos fondas	Dalis nuo tinkamų finansuoti lėšų, proc.	LR biudže- to lėšų	Dalis nuo tinkamų finansuoti lėšų, proc.	Savival- dybių ir vandens įmonių lėšų	Dalis nuo tinkamų finansuoti lėšų, proc.
12	2004/LT/16/C/PE/005 Klaipėda (vanduo)	2005-03-15	2007-12-31	2008-12-31	25.7	21.7	4.0	13.7	63.0	3.3	15.0	4.7	22.0
13	2005/LT/16/C/PE/001 Neris (8 savivaldybės)	2005-12-09	2009-12-31	2010-12-31	44.3	37.5	6.8	30.1	80.3	7.4	19.7	0.0	0.0
14	2005/LT/16/C/PE/002 Nemuno aukštupys	2005-12-02	2009-12-31	2010-12-31	40.7	34.5	6.2	27.6	80.0	6.9	20.0	0.0	0.0
	Iš viso:				361.0	312.1	48.9	221.7	71.0	72.4	23.2	18.0	5.8

Valstybinio audito ataskaita
Valstybės investicijų nuotekų valymui panaudojimas
2 priedas

Vandens tvarkymo projektų sutarčių su rangovais pasirašymas ir vykdymas

Eil. Nr.	Projekto numeris	Finansinio memorandumo pasirašymo data	Numatyta įvykdymo data iki memorandumo pakeitimo	Bendros išlaidos, numatytos Finansiniame memorandume	Tinkamos finansuoti (remiama suma)	Faktiškai pasirašyta sutarčių		Atlikta darbų	
						mln. EUR	Proc. nuo tinkamų išlaidų	mln. EUR	Proc. nuo tinkamų išlaidų
1.	2000/LT/16/P/PE/001 Vilnius	2001-04-26	2005-12-31	43.3	40.0	36.9	92.4	23.2	58.0
3.	2001/LT/16/P/PE/005 Jonava	2001-12-13	2005-12-31	6.3	6.3	4.9	77.8	4.5	71.4
4.	2001/LT/16/P/PE/006 Neringa	2001-12-18	2005-12-31	10.5	10.2	10.2	100.0	3.4	33.2
	Iš viso (1, 3, 4)			60.1	56.5	52.0	92.3	31.1	55.1
2	2000/LT/16/P/PE/002 Druskininkai	2000-12-22	2006-12-31	5.5	5.5	5.1	92.7	4.2	75.6
5	2001/LT/16/P/PE/007 Kaunas	2001-12-13	2006-12-31	31.9	22.3	23.2	100.0	5.1	22.6
6	2002/LT/16/P/PE/009 Kėdainiai	2002-12-17	2006-12-31	10.6	10.4	9.3	89.4	2.4	23.3
7	2002/LT/16/P/PE/013 Radviliškis	2002-12-13	2006-12-31	6.6	6.4	6.1	95.3	4.1	64.7
8	2002/LT/16/P/PE/014 Mažeikiai	2002-12-18	2006-12-31	7.5	7.5	6.7	89.3	2.6	34.1
	Iš viso (2, 5, 6, 7, 8)			62.1	52.1	50.4	96.7	18.3	35.1
9	2003/LT/16/P/PE/015 Plungė	2003-12-16	2007-12-31	7.9	7.9	4.5	57.3	1.6	19.6
10	2004/LT/16/C/PE/002 Nemuno vidurupis	2004-12-27	2007-12-31	75.5	64.0	14.5	22.7	4.2	6.6
11	2004/LT/16/C/PE/004 Nemuno žemupys	2005-03-15	2007-12-31	44.7	37.9	0.7	1.7	0.2	0.6
12	2004/LT/16/C/PE/005 Klaipėda (vanduo)	2005-03-15	2007-12-31	25.7	21.7	5.4	24.7	2.0	9.2
13	2005/LT/16/C/PE/001 Neris (8 savivaldybės)	2005-12-09	2009-12-31	44.3	37.5	0.0	0.0	0.0	0.0
14	2005/LT/16/C/PE/002 Nemuno aukštupys	2005-12-02	2009-12-31	40.7	34.5	1.1	3.3	0.0	0.0
	Iš viso (9, 10, 11, 12, 13, 14)			238.8	203.5	26.2	12.9	8.0	3.9
	Iš viso			361.0	312.1	128.6	41.2	57.4	18.4

Valstybinio audito ataskaita
Valstybės investicijų nuotekų valymui panaudojimas
3 priedas

Sutartys dėl užduočių ir atsakomybės pasiskirstymo tarp APVA ir savivaldybių ir / arba vandens tiekimo įmonių

Eil. Nr.	Projekto numeris	Finansinio memorandumo pasirašymo data	Numatyta įvykdymo data	Iki kada išlaidos laikomos tinkamomis	Sutarties dėl funkcijų pasiskirstymo sudarymas				
					Savivaldybė	Sutarties pasirašymo data	Vandens tiekimo įmonė	Sutarties pasirašymo data	Sutarties tipas ir jos nesudarymo priežastys, nurodytos APVA
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	2000/LT/16/P/PE/001 Vilnius	2001-04-26	2005-12-31	2005-12-31	Vilniaus m.	Derinta	UAB „Vilniaus vandenys“	2002-12-20	Dvišalė
					Vilniaus r.	Nesudaryta		Nesudaryta	Darbai pagal šį memorandumą nevykdyti
2.	2000/LT/16/P/PE/002 Druskininkai	2000-12-22	2006-12-31	2006-12-31	Druskininkų	Nesudaryta	UAB „Druskininkų vanden-tiekis“	2004-09-21	Dvišalė
3.	2001/LT/16/P/PE/005 Jonava	2001-12-13	2005-12-31	2005-12-31	Jonavos r.	2004-09-03	UAB „Jonavos vandenys“	2004-09-03	Trišalė
4.	2001/LT/16/P/PE/006 Neringa	2001-12-18	2005-12-31	2005-12-31	Neringos m.	2004-09-21	UAB „Neringos vanduo“	2004-09-21	Trišalė
5.	2001/LT/16/P/PE/007 Kaunas	2001-12-13	2006-12-31	2006-12-31	Kauno m.	Nesudaryta	UAB „Kauno vandenys“	Nesudaryta	Darbai prasidės ir sutartis bus pasirašyta kitais metais
					Kauno raj.	Nereikia		Nereikia	Darbai numatyti tik Kauno mieste
6.	2002/LT/16/P/PE/009 Kėdainiai	2002-12-17	2006-12-31	2006-12-31	Kėdainių raj.	Nesudaryta	UAB „Kėdainių vandenys“	2004-10-20	Dvišalė
7.	2002/LT/16/P/PE/013 Radviliškis	2002-12-13	2006-12-31	2006-12-31	Radviliškio raj	Nesudaryta	UAB „Radviliškio vanduo“	2004-09-27	Dvišalė
8.	2002/LT/16/P/PE/014 Mažeikiai	2002-12-18	2006-12-31	2006-12-31	Mažeikių raj.	2004-10-05	UAB „Mažeikių vandenys“	2004-10-05	Trišalė
9.	2003/LT/16/P/PE/015 Plungė	2003-12-16	2007-12-31	2007-12-31	Plungės raj.	2006-08-09	UAB „Plungės vandenys“	2006-08-09	Trišalė

Eil. Nr.	Projekto numeris	Finansinio memorandumo pasirašymo data	Numatyta įvykdymo data	Iki kada išlaidos laikomos tinkamomis	Sutarties dėl funkcijų pasiskirstymo sudarymas				
					Savivaldybė	Sutarties pasirašymo data	Vandens tiekimo įmonė	Sutarties pasirašymo data	Sutarties tipas ir jos nesudarymo priežastys, nurodytos APVA
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
10	2004/LT/16/C/PE/002 Nemuno vidurupis	2004-12-27	2007-12-31	2008-12-31	Kelmės r.	2006 m.	UAB „Kelmės vandenys“	2006 m.	Trišalė
					Radviliškio r.	Nesudaryta		Nesudaryta	Darbai prasidės ir sutartis bus pasirašyta kitais metais
					Panevėžio m.	Nesudaryta		Nesudaryta	Darbai prasidės ir sutartis bus pasirašyta kitais metais
					Panevėžio r.	Nesudaryta		Nesudaryta	Darbai prasidės ir sutartis bus pasirašyta kitais metais
					Raseinių r.	2006 m.		2006 m.	Trišalė
					Kėdainių r.	Nesudaryta		Nesudaryta	Darbai prasidės ir sutartis bus pasirašyta kitais metais
					Jurbarko r.	2006 m.	UAB „Jurbarko vandenys“	2006 m.	Trišalė
					Šakių r.	2006-09-04	UAB „Šakių vandenys“	2006-09-04	Trišalė
					Vilkaviškio r.	2006-09-04		Nesudaryta	Dvišalė
					Marijampolės	2006-09-04	UAB „Sūduvos vandenys“	2006-09-04	Trišalė
					Kalvarijos	2006 m.	UAB „Sūduvos vandenys“	2006 m.	Trišalė
					Kazlų Rūdos	2006-09-04		Nesudaryta	Dvišalė

Eil. Nr.	Projekto numeris	Finansinio memorandumo pasirašymo data	Numatyta įvykdymo data	Iki kada išlaidos laikomos tinkamomis	Sutarties dėl funkcijų pasiskirstymo sudarymas				
					Savivaldybė	Sutarties pasirašymo data	Vandens tiekimo įmonė	Sutarties pasirašymo data	Sutarties tipas ir jos nesudarymo priežastys, nurodytos APVA
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
13.	2005/LT/16/C/PE/001 Neris (8 savivaldybės)	2005-12-09	2009-12-31	2010-12-31	Zarasų r.	Nesudaryta		Nesudaryta	Darbai prasidės ir sutartis bus pasirašyta 2007 m.
					Visagino	Nesudaryta		Nesudaryta	Darbai prasidės ir sutartis bus pasirašyta 2007 m.
					Utenos r.	Nesudaryta		Nesudaryta	Darbai prasidės ir sutartis bus pasirašyta 2007 m.
					Ignalinos r.	Nesudaryta		Nesudaryta	Darbai prasidės ir sutartis bus pasirašyta 2007 m.
					Molėtų r.	Rengiama		Rengiama	Sutartis pateikta svarstyti savivaldybei
					Ukmergės r.	Nesudaryta		Nesudaryta	Darbai prasidės ir sutartis bus pasirašyta 2007 m.
					Širvintų r.	Nesudaryta		Nesudaryta	Darbai prasidės ir sutartis bus pasirašyta 2007 m.
					Švenčionių r.	Nesudaryta		Nesudaryta	Darbai prasidės ir sutartis bus pasirašyta 2007 m.
14.	2005/LT/16/C/PE/002 Nemuno aukštupis	2005-12-02	2009-12-31	2010-12-31	Birštono	Rengiama		Rengiama	Sutartis pateikta svarstyti savivaldybei
					Druskininkų	Nesudaryta		Nesudaryta	Darbai prasidės ir sutartis bus pasirašyta 2007 m.
					Elektrėnų	Nesudaryta		Nesudaryta	Darbai prasidės ir sutartis bus pasirašyta 2007 m.
					Kaišiadorių r.	Nesudaryta		Nesudaryta	Darbai prasidės ir sutartis bus pasirašyta 2007 m.
					Šalčininkų r.	Nesudaryta		Nesudaryta	Darbai prasidės ir sutartis bus pasirašyta 2007 m.